

VELIKOVCI

vestnik

Letnik XXII.

Celovec, petek, 17. november 1967

Štev. 46 [1329]

Nacionalistični izgredi

terjajo čimprejšnji pristop
k reševanju odprtih vprašanj

En sam k dvojezičnemu pouku prijavljen otrok v Velikovcu je mobiliziral vse nemške nacionalistične sile v deželi.

Ni prišlo namreč le do poznanih dogodkov v Velikovcu, o katerih smo že poročali, marveč se je najprej vključila v protislovensko gonjo tako imenovana »Elternvereinigung für die Pflichtschulen Kärntens«, ki do danes nima še nobene krajevne podružnice in predstavlja zgolj združenje nekaterih posameznikov, in pričela organizirati svoje potaknjence na Dječah, v Trušnjah, v Dobrli vasi in v Železni Kapli, da bi prisilili na pomoč v njegovem nemstvu in v njegovi čistokrvnosti »ogroženemu« Velikovcu. Da jim pri tem ni šlo niti ne gre za koristi staršev in šole, je najboljši dokaz primer v Železni Kapli, kjer so se obračali le na poznane nasprotnike dvojezičnega pouka, med katerimi so predvsem tuji, medtem ko so vse zmerne domačine odklanjali. In to naj bi bila potem spontana »volja staršev«! No — v Železni Kapli jim po zaslugi župana deželnega poslanca Lubasa in ogromne večine staršev ne glede na politično opredelitev in narodno pripadnost ni uspelo.

Verjetno zaradi tega sta stopila na plan sedaj še »Kärntner Heimatdienst« in »Kärntner Schulverein Südmärk«, ker je baje zaradi enega samega k dvojezičnemu pouku prijavljenega otroka v Velikovcu »v nevarnosti vsa svobodna in nedeljena Koroska«.

Mi bi molčali k tej zadevi, da ne bi bila vključena v »Heimatdienst« poleg FPÖ tudi ÖVP, ki jo tam zastopa sam podpredsednik koroskega deželnega zbora dr. Mayrhofer. Iz tega vidika je treba zato tudi gledati vse protislovenske akcije, da pravilno ocenimo ozadije in vodstvo.

Ni v naši moči, da bi odločali, v koliko so posamezne nemške nacionalistične organizacije in njihova dejavnost v skladu s določili § 5 člena 7 državne pogodbe, brez dvoma pa take organizacije in njihovi predstavniki nikdar ne morejo biti partner za kakršenkoli dialog s koroskimi Slovenci. Za tak dialog se zavzemajo lahko samo neiskreni pisuni, ki jim ni za resnično mirno sožitje v deželi, ali pa ljudje, ki ne poznajo dobrega zgodovine prizadevanj slovenskega koroskega ljudstva za enakopravnost in naivno nasedajo lepim besedam.

Koliko je tem krogom v resnici za zblížanje in sporazumevanje, vidimo prav ob zadnjem zasedanju teh nacionalističnih organizacij, ko absolutno odklanjajo sleherni, še tako širokogrudni predlog manjšine za rešitev odprtih vprašanj in v zadnji konsekvenci hočejo preprečiti sleherni pouk jezika avtohtone manjšine v šoli.

Koroski Slovenci smo za dialog z narodom sosedom in ga že desetletja v praksi izvajamo z našim vključevanjem v politično in družbeno življenje v državi, ki ga predstavljajo demokratične stranke, ne vidimo pa potrebe niti ne smisla za razgovore s samozvani »domovini« zvestimi združenji in posamezniki v preteklosti zaklenjenimi bramborci.

Za razgovore glede reševanja v korist manjšine — in ne v korist protimanjšinskih elementov — pa je pristojna edinole vlada, kateri smo poslali že ponovno stvarne predloge in zadnjič predlagali še po našem mnenju učinkovitejšo obliko reševanja potom stalnega odbora strokovnjakov zvezne in deželne vlade ter prizadete manjšine. Zgoraj omenjeni nacionalistični izgovori brezpogojno terjajo čimprejšnji pristop k reševanju odprtih vprašanj, in to ne samo v korist obstoja in razvoja manjšine,

ÖVP v čedalje večjih težavah

Ko se je ÖVP po lanskoletnih državnozborskih volitvah odločila za to, da prekine tradicionalno koalicio s socialisti in po dvajsetih letih bolj ali manj uspešnega sodelovanja obeh velikih strank prvič sama prevzame vso odgovornost za vladno politiko v državi, verjetno nihče ni računal s tem, da se bo morala s posledicami take odločitve spoprijeti že tako kmalu in v tako izdatni meri. Seveda je bilo pričakovati, da bo kot vladna stranka morala prenesti marsikatero kritiko, toda sodb, ki jo je v zadnjih tednih izrekel precejšen del avstrijskega ljudstva v glasovnico v roki, je le preveč očiten dokaz splošnega nezadovoljstva z ÖVP-jevsko politiko.

Spričo tega prav nič ne preseneča, da vlada v vodilnih krogih ÖVP zdaj zelo napeto ozračje in da je pravzaprav le še vprašanje časa, kdaj se bo stranka odločila za spremembe v svojem vladnem moštvu. O takih spremembah se že splošno govori in tudi ÖVP-jevsko vodstvo nikakor ne zanika možnosti, da bo v doglednem času prišlo do zamenjave v zvezni vladi. Ob koncu prejš-

nega tedna je dal tem govoricam olajljivo osnovo predvsem vicekancler in trgovinski minister dr. Bock (katerega odstop sta opozicijski stranki zahtevali že lani po odkritju tako imenovanega gradbenega skandala — op. ured.), ki je na nekem zborovanju lasno stranko pozval, naj se glede sprememb v vladi hitro odloči »tako ali tako«.

Po tej izjavi seveda tudi stranki-

no vodstvo ni moglo več molčati. Na podlagi posvetovanja ki sta ga imela predsednik ÖVP kancler dr. Klaus ter strankin generalni tajnik dr. Wilthalm s predsedniki treh ÖVP-jevskih zvez, je bilo v ponedeljek sporočeno, da bodo morebitne spremembe v vladi izvedene po končani proračunski razpravi v parlamentu, kar z drugimi besedami pomeni, da bo do sprememb prišlo v začetku ali najkasneje spomladi prihodnjega leta. Kakšne bodo te spremembe, zdaj še ni znano. Vsekakor je slišati najrazličnejše variacije o tem, kdo naj bi bil proglašen kot »grešni kozel« za dosedanje neuspehe oziroma kdo naj bi prišel kot »rešitelj« iz sedanjih težav in s tem tudi močno prizadetega ugleda ÖVP.

Ugibanja glede bližnjih sprememb v zvezni vladi pa so najtesneje povezana tudi z vprašanjem, če in v kakšnem obsegu bo na bodočo državno politiko vplival sporazum, ki ga je ÖVP zdaj sklenila s FPÖ na Zgornjem Avstrijskem. Ni nobenega dvoma, da je ÖVP po svojem porazu, ki ga je doživela pri zgornjeavstrijskih deželnozborskih volitvah, uspela obdržati vodilni položaj v tej deželi samo s podporo tamkajšnje FPÖ, kakor je tudi povsem jasno, da je morala za to »uslugo« plačati določeno ceno. Ravno glede te »cene« pa bo pokazal šele nadaljnji razvoj, ali se bo FPÖ zadovoljila s plačilom v »deželni valuti«, ali pa bo račun predložila tudi na državni ravni. V deželnem merilu je bila ÖVP pravzaprav zelo radodarna, kar pa gotovo ni pripisali njeni širokogrudnosti, marveč je izraz njenih trenutnih težav. Zato v političnih krogih niti ne izključujejo možnosti, da bi prej ali slej — morda celo že pri napovedani reformi vlade — prišlo do ÖVP-FPÖ-jevske koalicije.

Zaradi krize na Srednjem vzhodu

se odvija živčna diplomatska vojna v OZN

Po dolgem zavlačevanju se je varnostni svet Združenih narodov končno le začel znova baviti z vprašanjem Srednjega vzhoda in posebej s problemi, ki so nastali po oboroženem sporu med Izraelom in arabskimi deželami. Toda kljub temu, da so bili zadnji tedni v znamenju živahne diplomatske dejavnosti, ki naj bi »pravila teren« za novo razpravo, pa so na sedežu OZN še vedno pred celo goro baje nepremostljivih ovir.

Kakor se je pokazalo že med prvimi razpravami v varnostnem svetu takoj po izbruhu arabsko-izraelske vojne in še zlasti pozneje na izrednem zasedanju glavne skupščine OZN, prevladujejo namreč v Združenih narodih tako različna stališča, da jih očitno tudi s kompromisnimi predlogi ni mogoče zblížati. Slej ko prej pa gre v prvi vrsti za načelno vprašanje, ali naj bo agresor za svoj napad še nagrajen, ali pa bo svetovna organizacija sprejela edino pravilno odločitev, namreč: da o mirnem reševanju spora ni mogoče govoriti s pozicijo sile in izsiljevanja.

Dosedanji potek razprave vsekakor kaže, da problem po večmesečnem odlašanju z reševanjem nikakor ni manj zamotan, kot je bil na začetku. To pa samo dokazuje, da tudi nadaljnje zavlačevanje verjetno ne bo koristilo.

SLOVENC V ITALIJI UGOTAVLJAJO:

Mnoga vprašanja manjšinske zaščite še vedno niso rešena

V Beogradu poteka v teh dneh 14. redno zasedanje mešanega italijansko-jugoslovanskega odbora za manjšinska vprašanja, ki je bil ustanovljen na podlagi določil posebnega statuta spomenice o soglasju med Italijo in Jugoslavijo ter ima nalogo, da proučuje pereča manjšinska vprašanja in predlaga vladam obeh držav ustrezne rešitve.

Slovenska narodna skupnost v Italiji je v zvezi s tem zasedanjem ponovno opozorila javnost na vsa tista vprašanja manjšinske zaščite, ki doslej niso bila rešena. Tako je bila v »Primorskem dnevniku« izražena želja, da bi se končno prešlo k stvarnemu reševanju določil londonskega sporazuma, ki so za Slovence v Italiji življenjskega pomena. Predvsem gre za vprašanja uporabe jezika, enakosti in zaščite manjšine v javnih službah ter zaščite manjšinskih ustanov. Zato so Slovenci izrazili pričakovanje, da bodo na sedanjem zasedanju mešanega odbora razpravljali zlasti o naslednjih problemih:

■ O petem členu, ki določa svobodno uporabo jezika manjšine v osebnih in uradnih stikih z upravnimi in sodnimi oblastmi, pravico prejemanja od oblasti odgovorov v istem jeziku, pravico do tolmačenja in prevoda odgovorov, do prevoda sodnijskih razsodb, uradnih obvestil in publikacij, pravico do napisov na javnih ustanovah in pravico imen mest in ulic v jeziku manjšine.

■ O drugem členu, ki govori o enakopravnosti in ki med drugim določa enake pravice v pridobivanju in opravljanju javnih služb, funkcij in poklicev ter

časti, enakost glede stopanja v javne in upravne službe in izrecno pravično udeležbo na upravnih položajih.

■ O četrtem členu, ki jamči etnični značaj in neoviran kulturni razvoj manjšine ter izrecno določa, da bodo prosvetno-kulturne, družbene in športne organizacije manjšine deležne enakega ravnanja kakor ustrezne organizacije večine, zlasti glede uporabe javnih poslopj in pomoči iz javnih finančnih sredstev.

Nadalje opozarjajo tržaški Slovenci na konkretne primere protizakonitega spreminjanja etnične sestave upravnih enot na ozemlju manjšine in v škodo manjšine. Opozarjajo pa tudi na razna nerešena vprašanja s področja šolstva, za katero je vsekakor zanimivo, da se je število slovenskih otrok v osnovnih šolah v dobrih desetih letih zmanjšalo za polovico. Vendar to ni — kakor poudarja predsednik Slovenske kulturno-gospodarske zveze v Trstu Boris Race — posledica nenadnega zmanjšanja števila Slovencev, ampak posledica političnega vzdušja in odnosov do manjšine. »Slovencev ni mogoče šteti, dokler ne popravijo vseh krivic in dokler ne ustvarijo takega političnega vzdušja, v katerem se bodo Slovenci čutili sproščeni, ne pa državljanke druge kategorije, ki so vedno v skrbeh za svojo prihodnost.«

Spričo dobrih sosedskih odnosov, spremenjenih razmer v okviru krajevnih ustanov in splošnega razvoja, ne nazadnje pa tudi zaradi izkušenj z južnoslovensko manjšino Slovenci pričakujejo, da se bo Italija končno le odločila za začetek stvarnega reševanja še odprtih vprašanj slovenske narodne skupnosti.

Seja odbora SPZ

Upravni odbor Slovenske prosvetne zveze je na svoji včerajšnji seji predvsem razpravljala o obnovljeni gonji proti dvojezičnemu šolstvu in sploh proti zajamčenim pravicam koroskih Slovencev.

S strani krajevnih zastopnikov je bila izražena zaskrbljenost spričo pojavov, ki znova vnašajo nemir in ovirajo sicer ugodno se razvijajoče odnose med obema narodoma v deželi. Pri tem je bilo ugotovljeno, da so v ozadiju tudi sedanje protislovenske dejavnosti poznani stari nestrpneži in čestokrat priseljeni tujci, ki se nočejo sprijazniti z dejstvom, da tukaj avtohtono prebivamo Slovenci.

Po poročilih iz posameznih krajev, v katerih se je v zadnjem času pojavila protislovenska gonja, so bili sprejeti ustrezni sklepi.

marveč zlasti tudi v korist obranitve miru v deželi.

Koroski Slovenci pa se moramo zavdati, da trenutno gre za nevaren naskok nemških nacionalističnih sil, ki se jim je treba odločno zoperstaviti. Zato bomo budno spremljali novo dogajanje in tudi reagirali! Predvsem pa si bomo zapomnili vse te politike, trgovce, obrtnike in notarje, ko bodo med nami mešetarili spet kot »krščanski prijatelji Slovencev«. Poleg tega pa je treba med nami samimi čim več koordinirane podrobnosti narodno politične in kulturne dejavnosti in čim manj nekoordiniranih, enostranskih bleščečih splošnih proklamacij in izjav!

Načrt zmanjšanja proizvodnje premoga pred vlado

Gore rjavega premoga v naši državi neprestano naraščajo, ker ga v premogovnikih spravijo več na plan, kakor ga zaradi njegove draginje in slabe energetske vrednosti gospodarsivo letno porabi. Zato je že skoraj 2 leti v diskusiji vprašanje, če ne bi proizvodnjo rjavega premoga omejili. Pri tem pa gre tako za vprašanje stroškov, ki bi jih taka omejitev sprožila, kakor tudi za vprašanje, kako v danih pogojih zaposliti okroglo 3665 rudarjev, ki bodo s tem zgubili delovno mesto in delo.

Pot rešitve tega vprašanja je avstrijska vlada prepustila upravi podržavljene industrije OIG, ker sodijo premogovniki v sklop podržavljenih podjetij. Sedaj je OIG predložila vladi tozadeveni načrt za obdobje 1968—1972, ki ga je pa vlada odložila do ta čas, dokler ne bodo docela znane posledice katastrofe, ki jo je povzročil požar, ki je 1. novembra izbruhnil v premogovniku St. Stefan v Labotski dolini.

Ključno vprašanje tega načrta je usoda premogovnika Fohnsdorf, ki naj bi po prvotnem načrtu kopanje premoga ustavil leta 1969, in premogovnika St. Stefan, ki naj bi kopanje ustavil leta 1970. Oba premogovnika bosta v nekaj letih izčrpana in oba premogovnika obratujeta že sedaj z deficitom. Njihova likvidacija bi stala skupno okoli 440 milijonov šilingov. K temu znesku pa je treba še prišteti deficit obratovanja do likvidacije leta 1969 in 1970, ki ga OIG ocenjuje z okroglo 175 milijonov šilingov. Za kritje tega deficita je v letošnjem državnem proračunu določenih 107 milijonov šilingov.

Po prvi varianti, ki vsebuje tudi zmanjšanje proizvodnje v Köflachu, da bi se letna proizvodnja od sedanjih 5 milijonov ton zmanjšala postopoma na 3 milijone ton rjavega premoga, bi bilo leta 1970 brezposelnih 3665 rudarjev, v avstrijskem gospodarstvu pa bi bilo treba za nje že prihodnje leto pridobiti 1000 novih delovnih mest, leta 1969 nadaljnjih 1423, leta 1970 pa 1241.

Temu nasproti druga varianta upošteva letno proizvodnjo rjavega premoga v višini 3,75 milijona ton leta 1970, pri čemer naj bi premogovnika Fohnsdorf in St. Stefan obratovala naprej. Pri tem bi zmanjšanje proizvodnje po ostalih premogovnikih stalo 53

milijonov šilingov, deficit v omenjenih dveh premogovnikih pa bi že do leta 1969 narasel na 170 milijonov šilingov. Na ta račun bi bilo vendar treba leta 1968 odpustiti le 417 rudarjev, leta 1969 nadaljnjih 757, leta

FIAT prednjači v evropski avtomobilski industriji

Italijanska avtomobilska industrija letos ni občutila recesije, ki so jo občutile avtomobilske industrije v svetu — je dejal predstavnik torinske tovarne FIAT ob priložnosti otvoritve avtomobilskega salona v Torinu 31. oktobra. Medtem ko je proizvodnja avtomobilskih industrij v svetu zaznamovala nazadovanje za 6 do 7 %, je italijanska avtomobilska industrija zabeležila porast, ki bo koncem leta predvidoma znašal 13,5 %. Njena proizvodnja bo dosegla 1,5 milijona enot motornih vozil, med njimi 200.000 tako imenovanih industrijskih motornih vozil.

Na tej proizvodnji bo tovarna FIAT s svojimi matičnimi obrati v Italiji udeležena z 1,3 milijona enotami. S tem bo letos njena proizvodnja narasla za okroglo 10 %. K tej proizvodnji je vendar treba prišteti še okrog 250.000 motornih vozil, kolikor jih proizvajajo druge tovarne v svetu po Fiatovi licenci in nadaljnjih 60.000 enot, proizvedenih v tovarnah Autobianchi in OM, ki sta se pridružile tovarni

1970 pa 534, skupno torej 1708. Tretja varianta načrta OIG se bavi s problematiko, da bi proizvodnjo rjavega premoga do leta 1970 zmanjšali le na 4 milijone ton. Stroški ukinitve bi ostali isti, vendar do leta 1970 ne bi bilo treba odpustiti nobenega rudarja.

Problem vseh teh variant pa je v tem, da nobena od njih nima kritja v državnem proračunu. Zato je OIG predložila še četrto varianto, ki predvideva obratovanje v Fohnsdorfu in St. Stefanu, dokler ne bodo zaloge premoga v teh premogovnikih pošle. Toda tudi ta varianta pride le v poštev, če bo v državnem proračunu še naprej zagotovljenih sedanjih 107 milijonov šilingov za pospeševanje premogovništva.

FIAT. S tem obsegom proizvodnje se je FIAT uvrstil na prvo mesto med proizvajalci avtomobilov v Evropi, na svetovni proizvodnji pa je udeležen s 7 %, na svetovnem izvozu avtomobilov pa z okrog 10 %. Njegov izvoz znaša 400.000 enot na leto.

Tovarna avtomobilov »Alfa Romeo« je podobno kot FIAT letos zaznamovala porast prodaje svojih izdelkov. Na domačem trgu je prodala za 8 % več avtomobilov kot lani, na inozemskem trgu pa celo za 20 %. Na domačem trgu je letos zasedla prvo mesto pri avtomobilih med 1250 in 1600 ccm prostornine valjev.

Avtomobilskega salona v Torinu se je letos udeležilo 580 razstavljalcev iz 15 držav. Med njimi je bila letos prvič tudi Sovjetska zveza. Letošnji salon je po številu razstavljalcev in zastopanih tip avtomobilov bil največji. Prireditelji zatrjujejo, da salon svojega obsega v prihodnje verjetno ne bo mogel več razširjati.

POŠIROKEM SVETU

REGENSBURG. — Odnose med Avstrijo in Jugoslavijo je kot zglod prikazal državni sekretar v zunanjem ministru Bobleter, ko je v Regensburgu v Nemčiji predaval o temi »Avstrija — most med Vzhodom in Zahodom«. Jugoslavijo je prikazal kot zglod sosednje in prijateljske države, s katero je Avstrija uredila in normalizirala mejne odnose. Zato avstrijska vlada pričakuje — je dejal državni sekretar Bobleter — da bodo njeni odnosi z vsemi vzhodnoevropskimi državami takšni, kot so odnosi med Avstrijo in Jugoslavijo.

PARIZ. — Po državnem udaru meseca aprila v Grčiji so v mnogih deželah sveta ustanovili posebne odbore za boj proti vojaški diktaturi v Grčiji. Zdaj je bila v Parizu pripravljena konferenca za »svetovni kongres svobodnih Grkov«, na katerem se bodo zbrali predstavniki vseh odborov. Že na pripravljani konferenci je sodelovalo nad 50 zastopnikov iz evropskih držav, iz Amerike in Kanade ter s Cipra in iz Avstralije. Sklenili so slopenjati boj proti vojaškemu režimu v Atenah.

MOSKVA. — Sovjetski znanstveniki bodo skušali razvozlati skrivnost tako imenovanih letelčnih krožnikov. V ta namen so ustanovili poseben odbor, ki bo organiziral široko mrežo za snemanje in opazovanje teh nenavadnih pojavov, o katerih vladajo v svetu najrazličnejša mnenja. Dosedanje domneve segajo od mnenja, da gre pri letelčnih krožnikih za vremenske pojave, pa do stališča, da imamo opravka z vesoljskimi ladjami prebivalcev drugih nebesnih teles.

CAPE KENNEDY. — Ameriški znanstveniki so v svojih vesoljskih raziskavah zabeležili nov uspeh, in sicer z dostoj najtežjo vesoljsko ladjo »Apollo«, ki je s svojimi 427 tonami teže brezhibno poletela okoli Zemlje in spel varno pristala na določenem mestu v Tihem oceanu. Skoraj istočasno pa je ameriška vesoljska avtomatska postaja »Surveyor 6« rahlo pristala na Mesecu ter začela oddajati zanimive podatke, ki naj bi služili za določitev najbolj primerne mesta za pristanek ameriških vesoljcev na Mesecu. Ta uspeh je ameriške kroge spel tako navdušil, da so začeli na dolgo in široko postavljati termine bodočih vesoljskih podvigov.

PRETORIA. — Ta dni se je v Južnoafriški republiki začela sodna obravnava proti skupini 36 domačinov, ki so obtoženi, da so kovali zaroto proti vladi Jugozahodne Afrike in »pripravljali revolucijo«. Po zakonu Južnoafriške republike, ki proti sklepom Združenih narodov še vedno samovoljno izvaja mandat nad tem ozemljem, grozi obtožencem smrtna kazen. Hkrati je obtoženi še nadaljnjih 81 ljudi, vendar je večina izmed njih že zapustila ozemlje Jugozahodne Afrike.

WASHINGTON. — Ameriški predstavniki, ki so se udeležili nedavnega sestanka Atlantskega pakta v Bruslju, so se vrnili v Washington s prepričanjem, da načrti za krepitev blokvske strukture atlantskega pakta niso lahko izvedljivi. Sedanje težave povzročajo zlasti izstop Francije iz vojaške strukture NATO, zato v Washingtonu prevladuje mnenje, da bo preobrazbi Atlantskega pakta treba najti formulo za kompromis s Francijo.

BEograd. — Pod vodstvom predsednika avstrijske komunistične partije Franza Muhrija je veččlanska delegacija KP Avstrije te dni na obisku v Jugoslaviji, kjer so bili na dnevnem redu razgovori z vodilnimi funkcionarji zveze komunistov Jugoslavije.

TOKIO. — Ko se je predsednik japonske vlade Sato zadnjo nedeljo odpravil na obisk v Ameriko, so pripravili tokijski študentje veliko protestno demonstracijo na letališču. Ob tej priložnosti je prišlo do množičnega pretepa, pri katerem je bilo ranjenih 362 oseb, med njimi 320 policistov, ki so demonstrante razgnali s solznilnim plinom. Policija je aretirala 295 udeležencev demonstracije.

HANOI. — Zunanje ministristvo Severnega Vietnama je protestiralo pri kanadski vladi zaradi prodaje kanadskega orožja in vojaške opreme Ameriki za agresivno vojno v Vietnamu. Uradna kanadska trgovinska korporacija je podpisala s ameriškim obrambnim ministristvom več pogodb, na podlagi katerih bo Kanada dobavljala Ameriki za več sto milijonov dolarjev orožja in opreme, ki naj bi jo uporabili v Vietnamu. Zato severovietnamsko zunanje ministristvo upravičeno ugovarja, da je ta prodaja povsem v nasprotju z obveznostmi Kanade kot članice mednarodne komisije za nadzorstvo v Vietnamu ter zahteva od kanadske vlade, da preneha prodajati orožje Ameriki.

RIM. — Predsednik italijanske vlade Aldo Moro bo v začetku decembra uradno obiskal Turčijo, kamor ga bo spremljal tudi zunanji minister Amintore Fanfani.

NEW YORK. — Deklaracijo s podpisi 50.000 ameriških državljanov, med njimi so ugledni umetniki, znanstveniki in novinarji, so poslali Združenim narodom. V tej deklaraciji je izraženo ogorčenje zaradi načina, kako se Amerika vojskuje v Vietnamu; podpisnikom deklaracije se ta način zdaj ni amoralen in nezakonit. Med podpisniki sta tudi dva ameriška profesorja, ki sta bila posebna svetlovalca na nürnberškem procesu proti nacističnim vojniim zločincem. Na fiskalni konferenci sta izjavila, da je sedanjo deklaracijo narekovalo spoznanje, da so — kakor je pokazala zgodovina, zlasti pa nedavna preteklost v Nemčiji — posamezniki s tem, da niso povzdignili svojega glasu, v resnici molče odobraval nezačetila in amoralna dejanja ali ukrepe vlade.

BEograd. — Zvezna skupščina SFR Jugoslavije je prejšnji teden običajno razpravljala o aktualnih gospodarskih gibanjih in elementih gospodarske politike za prihodnje leto. Pri tem so ocenili rezultate dosedanjega izvajanja gospodarske reforme in sprejeli ustrezne sklepe za prihodnje obdobje.

PRAGA. — Nizozemski zunanji minister Joseph Luns je te dni na uradnem obisku na Češkoslovaškem, kamor ga je povabil zunanji minister Václav David. Po leg razgovorov med obema državnika in ter drugih običajnih slavnosti obsega program obiska tudi podpis novega trgovinskega sporazuma med Češkoslovaško in Nizozemsko.

WASHINGTON. — 525 voditeljev petdesetih sindikalnih zvez iz 38 ameriških zveznih dežel je obsojilo vojno v Vietnamu kot »nemoralno in nasprotujočo karistim Amerike«.

Zahod se zanima za sodelovanje z Jugoslavijo

Gospodarska reforma, ki jo je Jugoslavija pričela izvajati pred dobrima dvema leti, rodi čedalje vidnejše sadove. Osnovni namen te reforme je med drugimi bil, da usposobi domačo industrijo za konkurenco tujim podjetjem in da tako omogoči njeno sodelovanje z njimi. Tekom letošnjega leta se je pokazalo, da je ubrana pot pravilna. V mednarodnem svetu je opaziti naraščajoče zanimanje za sodelovanje z jugoslovanskim gospodarstvom in z jugoslovanskimi podjetji. Zadnje čase se obiski gospodarskih delegacij v Jugoslaviji kar vrstijo.

Med te obiske je zlasti sodil nedavni obisk zahodnonemške gospodarske delegacije v Beogradu, Zagrebu in v Ljubljani. V tej delegaciji so bili — kakor smo pisali — odposlanci Združenja nemške industrije. Sedaj pripravlja tudi Italija podoben obisk v Jugoslaviji, ki je predviden za pričetek prihod-

njega meseca. V italijanski delegaciji bodo zastopani predstavniki velikih italijanskih industrijskih podjetij in zastopniki velikih italijanskih industrijskih središč. Po strokah bo v delegaciji zastopana tekstilna industrija, industrija radio- in televizijskih aparatov, kemična industrija, industrija barvasnih kovin in druge.

Konec oktobra so bili v Beogradu zaključeni razgovori z delegacijo nizozemske vlade o razvoju industrijskega in tehničnega sodelovanja. Skupno z blagovno izmenjavo bodo doseženi sporazumi s področja industrijskega in tehničnega sodelovanja korak naprej k nadaljnjemu izboljšanju tega sodelovanja, ki se je že pred leti uveljavilo zlasti med industrijskimi podjetji Elektronska industrija Niš in firma Philips. Na Nizozemskem imajo tudi mešano jugoslovansko-nizozemsko družbo, ki jo je ustanovil »Tomas« iz Kopra in ki dela pri prodaji skuterjev.

V torek in v sredo se je na Dunaju mudila 40-članska delegacija jugoslovanskih podjetij in se z avstrijskimi podjetji razgovarjala o sodelovanju na področju strojne industrije, jeklenih konstrukcij ter kovinske in elektroindustrije.

SINDIKATI UGOTAVLJAJO:

Brez povečanja kupne moči ni gospodarske rasti

Do tega zaključka je v nedeljo v svojem govoru pred sindikalisti v Vorarlbergu prišel podpredsednik Zveze sindikatov Avstrije Häuser, ko je govoril o bistvenih vprašanjih bodoče politike te organizacije. Pri tem je načel vprašanje prilagoditve zaslužkov delovnih ljudi naraščajočim cenam. Trditve industrijskih krogov, da je zvišanje zaslužkov vzrok sedanji gospodarski stagnaciji in recesiji, je zavrnil z ugotovitvijo, da so podjetniki lani dosegli v povprečju 3,6 odstotno gospodarsko rast, da pa se je pri tem število zaposlenih znižalo za 3,9 odstotka, znesek mezd in plač pa je bil za 0,4 odstotka manjši kot v letu 1965.

Vzrok zastoja v gospodarski rasti je torej v premajhni udeležbi delovnih ljudi na sadovih gospodarske rasti, kar slabi tudi kupno moč množic. Kupna moč bo prihodnje leto slabša, kot je bila letos. Reforma meznega davka bo za okroglo 3 milijone zaposlenih dejanski letni zaslužek sicer v povprečju izboljšala za 300 do 400 šilingov, toda istočasno bodo podražitve, ki jih bo sprožilo zvišanje drugih davkov, povprečne življenjske potrebe potrebnosti podražile za okroglo 800 šilingov na zaposlenega.

Zato je treba realni zaslužek delovnih ljudi zvišati, da se poveča njihova kupna moč. Brez povečanja kupne moči ne more biti gospodarske rasti, ne more biti živahnega blagovnega prometa in tudi ne polne zaposlitve. Prav zato zahteva Zveza sindikatov pravico do sodelovanja v vseh ustanovah, ki se bavijo z gospodarskimi dogajanjmi v državi.

Na okrajnem občnem sindikalnem zboru v Beljaku pa je gospodarsko politični referent zveze sindikatov, dr. Kienzl poudaril, da je letošnje naraščanje hranilnih vlog in istočasno upadanje obsega kreditov najbolj očitno znamenje gospodarske recesije. Delojemalci varčujejo, ker trepetajo za polno zaposlitev, podjetniki pa kopičijo denar, in se v sedanji gospodarski politični negotovosti ne lotijo večjih investicij.

Onemogočen izvoz živine v Italijo

Kakor poroča AIZ, je zaradi nazadovanja cen na domačem trgu Italija minuli ponedeljek spet uvedla v polnem znesku odteljaj, ki ga tržni zakoni Evropske gospodarske skupnosti predvidevajo pri uvozu živine iz tretjih držav. Ta znesek znaša od ponedeljka naprej 6 šilingov na kilogram žive teže. S tem pa je izvoz na klavne živine iz Avstrije v Italijo zaenkrat praktično onemogočen, ker so sedaj cene za izvoženo živino nižje, kot so na domačem trgu.

Ista ureditev zaščite domače proizvodnje klavnih goved v območju EGS je že lani hromila avstrijski izvoz živine v Italijo, zlasti klavne živine. Zaradi tega je izvoz živine in govejega mesa v Italijo, ki je leta 1965 znašal 91.916 goved, leta 1966 padel na 79.116 goved. Letos je bilo v prvem polletju v Italijo izvoženih 71.463 goved ali okroglo za 100 odstotkov več kot v lanskem prvem polletju.

Čeprav v uradnih krogih na Dunaju trdijo, da zaenkrat težave na italijanskem trgu avstrijskemu kmetijstvu ne bodo povzročile večjih težav, je več kot jasno, da bo na koroškem trgu s klavnimi govedi odkupna cena od kmeta vidno nazadovala, kajti dunajski trg je od koroškega živinorejca bolj oddaljen kot je italijanski.

Poživimo naša prosvetna društva!

Spet je jesen in z njo se začne tudi nova sezona v prosvetnem življenju. To je pravzaprav tudi čas, ko se moramo zamisliti ob stanju naše organizirane prosvete — prosvetnih društev in njihove centralne. Pri tem se moramo vprašati, v kolikšni meri prosvetna društva še izpolnjujejo svoje naloge; prav tako pa moramo pogledati, kako daleč je že uspelo prilagoditi prosvetno delo sodobnim potrebam, ker smo si vsi na jasnem, da bo to delo uspešno in zanimivo le tedaj, če bo odgovarjalo potrebam današnjega časa in služilo interesom današnjega človeka.

O enem si moramo biti vsekakor na jasnem: tiste živahne dejavnosti, kot so jo razvijala nekdanja, v prosvetnih društvih danes ni več. Seveda bi lahko na dolgo in široko razpravljali o vzrokih, ki jih je ne-

dvomno zelo veliko in so tudi zelo različni. Vendar bi tudi ta razprava prej ali slej vodila v slepo ulico, če bi skušali na primer vso krivdo valiti samo od zgoraj navzdol — namreč iz centralne na društva; ali če bi hoteli kritiko izvajati samo od spodaj navzgor — iz društev na centralo. Zato bo stvar kot taki koristilo mnogo več, če se bomo tako od zgoraj kakor tudi od spodaj odločili za skupno iskanje poti, po kateri bo uspelo znova poživiti prosvetno dejavnost.

Najprej si moramo biti edini, da z zastarelimi oblikami prosvetne dejavnosti danes ni več mogoče pritegovati ljudi in zlasti ne mladine. Ker pa je bodočnost — kakor povsod v življenju — tudi v društvu odvisna od mladega naraščajočja, je torej potrebno, da bo oblika in vsebina društvenega delovanja pač

takšna, da mladega človeka ne bo dolgočasila in odbijala, marveč ga nasprotno zanimala in privlačevala.

S tem nikakor ne bi trdili, da na primer odrska prosveta danes ni več „moderna“. Tudi na tem področju je mogoče hoditi s časom, vendar se moramo zavedati, da bo ravno zaradi tega vedno manjše število društev, ki bodo še imela možnosti uspešnega uveljavljanja tako z ozirom na igralni kader kakor tudi glede tehničnih pripomočkov. Morda je izhod v kombiniranih prireditvah, ki obsegajo kratke prizore, recitacije, pevske nastope in druge točke. Prednost ni le v tem, da so take prireditve lahko zelo pestre in privlačne, marveč so tudi mnogo manj zahtevne glede prostora in opreme, torej izvedljive tudi tam, kjer društvo — in to je žal v pretežni večini naših krajev — nima primerne dvorane na razpolago.

Če že govorimo o tako imenovanih kombiniranih prireditvah, naj še opozorimo, da je ta oblika primerena za razne proslave (n. pr. jubilej kakkega pesnika itd.) in da nudi možnost uveljave prav vseh talentov, ki se skrivajo v članih društva.

Toda prosvetno polje je mnogo širše in obsega še dolgo vrsto možnosti za udejstvovanje. Pomislimo samo na neizčrpn krog najrazličnejših predavanj, ki jih v veliki meri zmoremo s lastnimi silami, v posebnih primerih pa lahko pritegnemo tudi še druge strokovnjake. Predavanja so danes povsod najbolj razširjena oblika prosvete; zakaj ji ne bi odkazali ustrezno mesto tudi pri nas? Pri tem se lahko poslužimo tudi filmov, skioptičnih slik in podobnih tehničnih pripomočkov, kar bo prireditve napravilo še bolj pestre in zanimive, predvsem pa privlačne za čim širši krog ljudi.

Drugo zelo bogato področje prosvetnega udejstvovanja je povezano s knjigo oziroma pisano in tiskano besedo. Sem ne spadajo le knjižnice (čeprav bi ravno te morale biti eden izmed stebrov vsakega prosvetnega društva), marveč tudi literarni ali bralni večeri, predvsem pa še knjižne razstave. Kjer je v društvu več ali manj urejena knjižnica, imajo člani društva lahko stalne slike z literaturo; kjer pa knjižnic ni, je treba misliti na druge oblike spoznavanja bogatega

Ansambel ljubljanske Opere

je po dolgih letih spet gostoval v Trstu

Zadnjo soboto in nedeljo je v Trstu gostovala Opera SNG iz Ljubljane. Ljubljanski umetniki so se v tamkajšnjem slovenskem Kulturnem domu predstavili z opero »Knez Igor« Aleksandra Borodina ter bili pri obeh predstavah deležni navdušenega aplavza s strani občinstva, ki je dvorano obakrat napolnilo do zadnjega kotička. Med obiskovalci so bili tudi številni visoki predstavniki političnega življenja, kot vladni komisar dr. Lino Cappellini, zastopniki dežele in občine ter drugih upravnih organov, ugledni italijanski in slovenski kulturni delavci in umetniki, z jugoslovanske strani pa veleposlanik v Rimu Srdja Prica, generalni konzul v Trstu inž. Marjan Tepina in drugi.

Predvsem pa so se obeh predstav udeležili tržaški Slovenci, za katere je bil obisk najvišje slovenske gledališke ustanove pravi narodni in kulturni praznik, ki ima — kakor je zapisal »Primorski dnevnik« — v sebi »čudovito moč oplajanja našega narodnega in kulturnega ponosa ob zavesti, da smo na vseh poljih udejstvovanja človeškega duha enaki z drugimi kulturnimi narodi«.

Le teden dni za tem obiskom, namreč jutri, pa bodo imeli tržaški Slovenci v gostih igralno skupino Slovenskega prosvetnega društva »Rož« iz St. Jakoba v Rožu, ki bo primorskim bratom predstavila našo priljubljeno ljudsko igro »Miklovo Zalo«.

Otroci imajo pravico DO SVOJIH ZASEBNIH ZADEV

Nekatere matere so v resnici razumevajoče, druge pa bočejo to biti po vsej sili. Slednje, lahko bi jih imenovali »super mame«, zahtevajo, da jim otrok do pike natančno vse pove, kajti nihče drug kot one jim ne more dati primernejšega nasveta. Nasprotno pa znajo resnično razumevajoče matere čakati, da se jim otrok sam zaupa. »Super mame« namreč pozabljajo, da je zaupljivost dar, ki ga dajo drugi, ne pa trajna pravica staršev. Razen tega moramo upoštevati, da ima sleherna zaupljivost svoje meje. V vsaki starosti ima otrok pravico do privatnega »psihološkega otoka«, na katerem spravlja svoj osebni intimni zaklad.

V prvih letih pubertete sramežljivost naraste in otroci postanejo občutljivejši. V tej zelo delikatni dobi se ne smemo razburjati, če nam zato ne bodo pravili o svoji prvi in zelo nedolžni »ljubeznici«. O tem bodo govorili prijateljem, se zaupali svojemu dnevniku in čutili svoja čustva kot nekaj izrednega prav zato, ker jih bodo doživljali zunaj družinskega kroga.

Ne bodimo keruti z otroki. Če pričakujemo obisk in ta pride ravno takrat, ko jih ni doma, jim sporočimo to mirno, brez komentarjev, dvoumnosti in ironije, skratka normalno. Zasmehovanje otrokovih sentimentalnih kriz bo imelo ravno nasproten učinek. Branje pism in dnevnikov je klasičen primer »slabe vzgoje« staršev, ki ga ne more opravičiti noben razlog, niti tisti »saj je njemu v dobro«. Tako ravnanje namreč pomeni pomanjkanje spoštovanja do privatnih zadev drugih, kar je na koncu koncev pomanjkanje spoštovanja do samega sebe.

Otroci so strašni sodniki. Intuitivno začutijo pravo zanimanje, pravo moralno oporo, spoštovanje njihove

Valentin Oman RAZSTAVLJA NA DUNAJU

Skupaj z gradiščanskim umetnikom Inom Frankom razstavlja naš rojak Valentin Oman trenutno na Dunaju, kjer se je javnosti predstavil s svojimi najnovejšimi stvaritvami. V strokovnih krogih prištevajo Omana med „močne veliko obetajoče talente mlajše generacije“. Tudi sedanja razstava vzbuja mnogo zanimanja in bo gotovo prispevala k nadaljnjemu uveljavljanju mladega umetnika.

osebe in vedo, kdaj je tako ravnanje pristno, kdaj pa je narejeno in prisiljeno. Po svoje reagirajo s tem, da vzpostavijo s starši odnos spoštovanja in zaupanja, nasprotno pa se vedno bolj zapirajo v svoj svet zunaj družinskega kroga.

O plemenu in plemenskih predsodkih

Na seji UNESCO [organizacija Združenih narodov za vzgojo, znanost in kulturo — op. ured.] so strokovnjaki iz 16 držav soglasno odobrili izjavo o plemenu in o plemenskih predsodkih. Med strokovnjaki so bili genetik, antropolog, etnolog, sociolog, zgodovinarji in pravniki. Zastopali so naslednje države: Ameriko, Belgijo, Brazilijo, Francijo, Indijo, Izrael, Japonsko, Jugoslavijo, Kenijo, Kubo, Poljsko, Senegal, Sovjetsko zvezo, Sudan, Trinidad in Veliko Britanijo.

Ugotovitve mednarodne skupine strokovnjakov so vsekakor zanimiva podlaga za vsako razpravo o primerih rasne pa tudi narodnostne diskriminacije. Vsebinsko izjavo objavljamo zato tudi v našem listu.

Uredništvo

1. »Vsa človeška bitja se rodijo svobodna in enaka glede dostojanstva in pravic.« To demokratsko načelo, ki ga splošno proglašajo, je v nevarnosti povsod, kjer so odnosi med človeškimi skupinami zaznamovani po politični, gospodarski, socialni ali kulturni neenakosti. Med ovirami, ki nasprotujejo priznanju enakopravnosti pri spoštovanju vseh človeških bitij, je razizem še posebno nevaren. Razizem se namreč še vedno bohoti v današnjem svetu. V kolikor gre za zelo važen socialni pojav, mora pritegniti pažnjo vseh tistih, ki proučujejo družbene vede.

2. Razizem zavira razvoj svojih žrtev, kvari tiste, ki ga izvajajo, loči narode v njihovi sami sredi, zaostrojuje mednarodno napetost in ogroža svetovni mir.

3. Strokovnjaki, ki so se zbrali v Parizu septembra 1967, so ugotovili, da so rasistični nauki brez vsake znanstvene podlage. Poudarili so izjave, ki so jih sprejeli za časa mednarodnega zasedanja v Moskvi leta 1964, ko so ponovno proučili biološke plasti izjav o plemenu in o plemenskih razlikah v letih 1950 in 1951. Strokovnjaki usmerjajo pažnjo zlasti na naslednje točke:

a) Vsi ljudje, ki živijo dandanašnji, pripadajo k isti vrsti in so istega izvora.

b) Delitev človeštva v »plemena« je delno konvencionalna ali samovoljna ter ne predstavlja nikakršne razporeditve vrednot. Stevilni antropologi razporejajo važnost človeške raznolikosti, toda menijo, da imajo plemenske delitve omejen znanstveni pomen ter da vsebujejo v sebi nevarnost neupravičenega sploševanja.

c) Na sedanji stopnji biološke znanosti ne bi mogli pripisati kulturnih pridobitev narodov razlikam genetičnega potenciala. Razlike med dosežki raznih narodov se popolnoma pojasnjujejo s pomočjo njihove kulturne zgodovine. Zdi se, da imajo narodi v današnjem svetu enak biološki potencial, ki jim omogoča, da dosežejo slehenno civilizacijsko raven.

Razizem grobo potvarja znanje o človeški biologiji.

4. Človeška vprašanja, ki rodijo odnose, katere označujejo za »plemenske«, imajo torej bolj družben kot biološki izvor. Zlasti predstavlja razizem osnovno vprašanje. Izraža se s protisocialnimi nazori in dejanji, ki imajo za osnovo lažno misel, da so diskriminacijski od-

nosi med skupinami upravičeni z biološkega stališča.

5. Skupine po navadi ocenjujejo svoje značilnosti s tem, da jih primerjajo z značilnostmi drugih skupin. Razizem neupravičeno trdi, da daje znanost podlago za delitev skupin v nižje in višje v funkciji psiholoških in kulturnih značilnosti, ki da so nespremenljive in prirojene. Tako skuša prikazati, da so sedanje razlike nedotakljive in da morajo sedanji odnosi med skupinami trajati v nedogled.

6. Ker so varljivi značaji teh naukov razkrinkali, se razizem poslužuje vedno novih prijemov, da bi upravičil neenakost skupin. Poudarja, da ni porok med skupinami, kar izvira delno iz delitev, ki jih je sam razizem ustvaril, in poteguje iz tega zaključke za svojo trditev, da izvira pomanjkanje takšnih porok iz bioloških razlik. Ko mu ne uspe dokazati biološkega izvora razlik med skupinami, si pomaga z drugimi opravičili: z božjimi nameni, s kulturnimi razlikami, z razlikami v ravni izobrazbe ali s katerim koli naukom, ki lahko pomaga pri maskiranju rasističnega prepričanja. Mnogo vprašanih, ki jih postavlja razizem v današnjem svetu, ne izvira le iz njegovih prikritih manifestacij, marveč tudi iz dejavnosti tistih, ki izvajajo rasno diskriminacijo, ne da bi hoteli to priznati.

7. Razizem ima zagodovinske korenine in ni vesoljen pojav.

Številne so sodobne družbe in kulture, ki imajo malo sledov razizma in bila so dolga razdobja svetovne zgodovine, ki ga niso poznala. Številne oblike razizma so izvirale iz pogojev, nastalih z osvojitvami, kakor je primer Indijancev v Novem svetu. Iz tega izvira želja, da bi se upravičila suženjstvo črncev ter rasna neenakost, ki je izvirala iz tega na Zahodu,

kakor tudi kolonialni odnosi. Med drugimi primeri je tudi antisemitizem, ki je imel posebno vlogo tam, kjer so Židje služili za grešne kozle in kjer so prtili njim odgovornost za vprašanja in krize, ki so jih poznale številne človeške družbe.

8. Protikolonialna revolucija 20. stoletja je ustvarila nove možnosti, da se odstrani šiba rasizma. V nekaterih državah, ki so bile svoj čas nesamostojne, so ljudje, ki so jih prej smatrali za manj vredne, prvič dosegli popolno politično enakopravnost. Poleg tega je udeležba držav, ki so bile prej nesamostojne, pri dejavnosti mednarodnih organizacij na enakopravni podlagi mnogih pripomogla k temu, da so se razizmu spodrezale korenine.

9. Vendarle obstajajo v določenih družbah primeri, ko so skupine, ki so bile žrtve rasističnega ravnanja, same uveljavljale v svoji borbi za svobodo nauke, ki so imeli določene rasistične primese. To ravnanje je drugoten pojav, je reakcija, ki izvira iz iskanja človeka, da bi odkril svojo bitnost, katero sta mu rasistična teorija in praksa doslej odrekli. Naj bo kakor koli, ne vsebujejo nove oblike rasistične ideologije, ki izvirajo iz tega prejšnjega izkoriščanja, nobenega biološkega opravičila. So proizvod politične borbe in nimajo nobene znanstvene podlage.

10. Če hočemo izpodrežati razizmu korenine, ni dovolj, da obsojajo biologi njegov varljivi značaj. Treba je, da tudi psihologi in sociologi pokažejo na njegove vzroke. Socialni ustroj je vedno važen dejavnik. Vendarle se lahko dogaja, da se v samem notranjem družbenem ustroju stopnja rasizma, ki označuje ravnanje posameznikov, zelo razlikuje po njihovi osebnosti in njihovem posebnem položaju.

(Konec v prihodnji številki)

Šiman Wrulich

ŠESTDESETLETNIK

V nedeljo 19. novembra bo Šiman Wrulich na Radišah dopolnil šestdeset let starosti. Svojo šestdesetletnico bo praznoval mož, ki je narodnemu, zlasti pa kulturno prosvetnemu življenju sončne radiške planote vtisnil svoj pečat, kakor so ga pred njim vtisnili Lojz Taler — Tonč, Šiman Ogris — Kopajnik, Jožef Sušnik — Metaver in vrsta njihovih sodelavcev. Pri njih se je Šiman učil, v njihove vrste je stopil kot mladenič. Ko so onemogli, je med sovrstniki in med doraščajočim rodod prevzel njihovo dediščino ter jo gojil in oblikoval naprej kot dolgoletni predsednik Slovenskega prosvetnega društva Radiše, kot njegov zborovodja in njegov režiser.

Zrasel je v skromnih razmerah Cuhnerjeve kajže v Zgornjem Rutu. Mala kmetija z zemljo, ki je bila skopa v svoji rodovitnosti, ga je že v rani mladosti silila k pridnosti in vztrajnosti. Ta pridnost in vztrajnost diča Šimana tudi v njegovih narodno prosvetnih prizadevanjih. Diči pa ga tudi več kot zvrhana mera skromnosti, iskrenosti in tovarištva. Zato ga Radišani cenijo in so zavestno z njim, vedno in kjerkoli.

Tako je tudi razumljivo, da je Šiman kot prosvetaš že rano prerasel radiški okvir in se povzpel v Slovensko prosvetno zvezo, osrednjo organizacijo našega kulturno prosvetnega hotenja. Po naših zborih skoraj ni pevke in pevca, ki ne bi poznal radiških pevecov in ki Šimana ne bi cenil kot izvrstnega pevca, organizatorja in zborovodjo. Kot tak ni le spredel trajnih vezi z domačimi prosvetnimi društvi, spredel jih je tudi s prosvetnimi organizacijami v Sloveniji, zlasti v Laškem in v Kropi. Slovenska prosvetna zveza ga je zaradi tega ob svoji petdesetletnici odlikovala s Priznanjem Andreja Schusterja Drabosnjaka.

Šiman Wrulich je v svojem narodnem delu v marsičem podoben Drabosnjaku. V njem valovita tudi kri in duh Prežihovega Vrance. Samouk in samorastnik med samorastniki se je lotil prosvetljanja in se na radiški planoti razvil v buditelja k pesmi in igri ter učitelja petja in oderske umetnosti. Delo, ki ga opravlja že nekaj desetletij, je prepleteno z njegovo neizmerno ljubeznijo do materinščine in do svojega ljudstva. Za to delo je svojo zavaljo in priznanje Šimanu izrekel upravni odbor Slovenske prosvetne zveze na včerajnji seji. Povezal jih je z iskreno željo, da bi jubilar — čil in podjeten, kakor je bil in je — ostal v naših vrstah še dolga leta in da bi delo, ki ga opravlja in za katerega žrtvuje nepreštete ure dragocene časa, rodilo zasluzene sadove, med Radišani in med nami koroškimi Slovenci.

Tej iskreni zahvali in želji se pridružujemo vsi, ki jubilara poznamo in ki imamo srečo, da je naš sodelavec, prijatelj in tovariš.

Pocenitev

na umetnem drsališču

Za drsanje na ledu na umetnem drsališču celovške mestne hale je veliko zanimanje. Zadnjo soboto so našli 10.000 obiskovalcev. Zadnje čase je uprava drsališča pocenila vstopnino od 15 na 5 šilingov za vse, ki pridejo zadnjo popoldansko uro k drsanju, to je ob 16.30 uri, v primeru iger v hokeju na ledu pa ob 15.30 uri. Dopoldne je umetno drsališče na razpolago šolam za drsanje v okviru telovadnih ur.

KOLEDAR

Petek, 17. november: Gregorij
Sobota, 18. november: Odon
Nedelja, 19. november: Elizabeta
Ponedeljek, 20. november: Feliks Val.
Torek, 21. november: Dar. D. M.
Sreda, 22. november: Cecilija
Četrtek, 23. november: Klemen

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Blaž Singer; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, tel. 54-24. — Tiska Založnica in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje. — Dopolni naj se pošiljajo na naslov: 2021 Klagenfurt - Celovec, Postfach 124.

Klub slovenskih študentov na Dunaju

je spet pričel z delom

Po daljšem presledku se je z novim študijskim letom Klub slovenskih študentov na Dunaju spet lotil dela. Ker je medtem zadnji predsednik kluba Joško Buch končal svoj študij, je prišlo 20. oktobra do izrednega občnega zbora. Na tem občnem zboru je bil za predsednika izvoljen Avguštin Male, za tajnika pa Marija Mischitz. Na klubskem večeru, ki je sledil, je imel novo izvoljeni predsednik svoj nastopni govor, 3. novembra pa so klubaši pripravili literarni večer. Brali so pesmi Françoisa Villona in Berta Brechta ter poslušali recitacije na ploščah.

V svojem nastopnem govoru se je novi predsednik baval predvsem z vprašanji dela in razvoja kluba in z odnosi med slovensko visokošolsko mladino. Pri tem je med drugim ugotovil, da klub slovenskih študentov ni mlada organizacija. Ustanovljen je bil že leta 1923 in se od tega časa neprenehno prizadeva, da bi izpolnjeval svoje naloge. Uspeh je bil enkrat večji, drugič manjši. Vedno pa je klub in njegove člane vezala slovenska govorica. Tako naj bo tudi v prihodnje, kajti „klub še vselej nosi ime Klub slovenskih študentov na Dunaju“, je dejal, „in ne Klub študentov, ki stanujejo v Korolanu“.

Ko je govoril o delu kluba, je z ozirom na dogodke v minulem študijskem letu opozoril na potrebo skupnih naporov in skupnega dela, pri čemer naj bi vsak študent manj gledal na preteklost, marveč se v čim večji meri zavedal, da živimo že danes za bodočnost. Prva naloga študentov je študij. Za tega se morajo truditi z vsemi močmi, da bo vsak dosegel cilj. Pri tem zlasti študentom vendar ne sme biti vse eno, kaj se dogaja okoli njih. Poznati morajo življenje in usposobiti se morajo, da bodo v vsakem položaju trezno, predvsem pa realno mislili. To naj ne bo le briga odbora, marveč vseh njegovih članov, ker živi zlasti mladina pod obilico vtisov in pridobitev sedanjosti razmeroma težko življenje, v

katerem v marsičem ne veljajo več stari nazori in stari klišeji. „Današnji klub je socialna organizacija“, je ta del govora zaključil novi predsednik, „in v vsaki socialni organizaciji zavzema vsak njen član neko pozicijo. Vsakdo, ki v katerikoli organizaciji svojo pozicijo ne izpolnjuje, ovira in ruši njeno delo. To je posebno važno sedaj v koeksistenci različnih kulturnih krogov.“

Zaključno je nanizal vrsto vprašanj konkretnega dela, pri čemer se je zavzel, da bi v odboru dobil tudi kulturni referent svoje mesto, da bi potem klub tudi kulturno deloval in s svojimi prireditvami oplajal domače kraje. V novem odboru zavzemajo Joško Habernik mesto podpredsednika, Joško Strauss mesto drugega tajnika in Lojze Popitsch mesto blagajnika. Časnikarski referat je prevzel Gustl Brumnik, kulturni referat pa Matevž Grilc, medtem ko je postal knjižničar Franc Eberhard, pevovodja pa je ostal Hanzl Gabriel.

V novembru in decembru:

Gume na motornih vozilih

težišče prometne vzgoje

Kakor znano posvečata ÖAMTC in ARBO v sodelovanju z varnostnimi organi posebno pozornost vzgoji udeležencev cestnega prometa. Težišče te vzgoje je bilo v septembru in oktobru posvečeno varnosti na poti v šolo. Pri tem so varnostni organi ustavili 2974 grešnikov proti tovrstnim prometnim predpisom, od njih so jih 199 kaznovali na licu mesta, 48 pa so jih prijavi nadrejenim organom.

V novembru in decembru bo v okviru prometne vzgoje posvečena glavna pozornost gumam na motornih vozilih. Tehnična služba ÖAMTC in ARBO po svojih, posebej označenih organih pregleduje stoječa vozila na stanje njihovih gum, nakar lastnike opozori na ugotovljene nedostatke. Prometni varnostni organi pa so dobili navodilo, da posebno strogo kontrolirajo motorna vozila in priklopnice vozove, če je pri njih zagotovljena varnost v prometu. Posebej varnostni organi pazijo na stanje gum. Navodilo pravi, da imajo v primeru ob-

rabljenih gum pravico, da vozniku odvzamejo tablo z registracijsko številko in pripustnico k prometu.

Ausserwinkler tretji celovski župan

Danes teden se je konstituiral občinski svet našega deželnega glavnega mesta. Ob tej priložnosti je bil za župana soglasno izvoljen dosedanji župan Hans Ausserwinkler. S svojo izvolitvijo je tretjič prevzel posle mesnega poglavarja, ki jih je uspešno vodil že deset let, kar najbolj zgovorno priča razvoj mesta v teh letih.

Po izvolitvi župana je občinski svet izvolil podžupana. Za prvega podžupana je bil izvoljen dosedanji mestni svetnik dr. Hans Romauch (SPO), za drugega podžupana pa

dosedanji mestni svetnik Walter Flucher (ÖVP). Za nadaljne člane mesnega senata so bili izvoljeni Olmar Schwingl in Walfried Teuber (oba SPO) ter Walter Dermuth (ÖVP) in Geri Vallon (FPÖ). Tako so v smislu izida volitev 8. oktobra v mesnem senatu socialisti zastopani s 4 člani, ÖVP z dvema, FPÖ pa z enim članom. Po izvolitvi mesnega senata so se predstavniki vseh frakcij v občinskem svetu izjavili za nadaljevanje dosedanjega konstruktivnega sodelovanja v prid mesta in občanov.

je šla tudi Tednikova tretja možnost docela po strani.) Seveda je za to treba nekaj človeka, celo nekaj osebnosti. Da se slovenski list tako pušča izrabljati od listih, ki mu potožijo svoje bolečine, povzročene morda po odkriti glosi v SV, je znak bujanja. Bujanje pa je v našem primeru zastoj v razvoju, če ne razvoj nazaj.

Če na eni strani manjka pripravljenosti do sodelovanja (kar NT očita SV), pa manjka na drugi strani žilice. Takih odgovorov Slovenci, ki so Slovenci, ne dajejo odkritemu kolegu.

Kdor prebira ugledne avstrijske liste (Die Furche, Die Presse, Wort in der Zeit...), bo ugotovil, da tam (katoliški, desničarji) niso tako malenkostni in bojazljivi. Slabe točke iz katerega koli področja jemljejo prostodušno in pogosto nemilo na piko. Ne bomo pa naleteli na taka prazna ukvarjanja, kot se včasih pojavijo med nami. Kar je dnevni red in merilo na široki avstrijski ravni, naj bo prepovedano na majhnem narodnem otoku? Rahle točke v narodnem življenju nimajo obstanke, včasih pa so celo ovira.

Kot pisec glos lahko razsodim, ali je kdo zajel njen smisel ali ne. NT ni razumel nobene! To gotovo ni daljnosežnega ali posebnega pomena, odraža pa se v tem nedvomno desničarski duhovni potencial za kakršnokoli sodelovanje.

Kar pa je pri vseh zadevi vendarle resno in kar da misliti, je tole: V odgovoru v NT se pojavijo destruktivni elementi, na primer beseda „napad“ kar šestkrat, medtem ko konstruktivnih elementov kot „demokracija, demokratično...“ pisec ne pozna. Demokracijo bomo v NT redko zasledili, na zborovanjih in pri govorih komaj slišali — kaj šele našli potrjeno v dejanjih. To pa more biti usodno.

Slovenska prosvetna zveza

V a b i l o

Na povabilo Slovenske prosvetne zveze bo

SLOVENSKI OKTET

s koncerti nastopil

● v soboto 18. novembra 1967 ob 20.00 uri
v Kulturnem domu na Brnci

● v nedeljo 19. novembra
ob 11.30 uri
v kino dvorani v Železni Kapli
ob osmih zvečer v dvorani pri Schwarzlu
v Pliberku

Die „Kärntner Landsmannschaft“ und die Klagenfurter „Volkszeitung“ sind manchmal im Hinblick auf „Südkärntner Fragen“, die von bestimmter Seite stammen, durchaus lesenswert.

So wußte die Volkszeitung vom 12. November zu berichten, daß der Kärntner Heimatdienst und der Kärntner Schulverein Südmark gemeinsam Landesleitungssitzungen abhielten, in „denen Südkärnten betreffende Fragen eingehend besprochen wurden“. Unter anderem wurde bei dieser Gelegenheit von einer „erblichen Unruhe der „Elternschaft“ in Völker-

„Südkärntner Fragen“

markt gesprochen, zu welcher angeblich der § 16 des Kärntner Minderheitenschulgesetzes geführt haben soll.

Aber die Herren wissen ganz genau, daß in Völkermarkt die nicht angemeldeten Schüler der 1. Knabenklasse hundertprozentig deutschsprachigen Unterricht erhalten, während der angemeldete Schüler den slowenischen Teil des Unterrichtes mehr oder weniger nebenbei erhält. Doch es geht ihnen auch nicht darum. Worum es geht, ist vielmehr in der Oktobernummer der „Kärntner Landsmannschaft“ vom Heimatdienst klar ausgesprochen: die Bestimmung des Minderheitenschulgesetzes hinsichtlich des annähernd gleichen Ausmaßes der Unterrichtsverteilung in den beiden Sprachen auf den ersten drei Schulstufen für die angemeldeten Schüler müßte fallen und dafür das Verhältnis der angemeldeten Schüler zu den nicht angemeldeten Schülern maßgebend sein bzw. müßten für die angemeldeten Schüler im Lande besondere Ghettoschulen (Mittelpunktschulen genannt) geschaffen werden. Völkermarkt etwa als „Mittelpunktschule“ wäre jedenfalls undenkbar. Es gäbe einen Aufstand gewisser Leute.

Aber wie schrieb der Kärntner Heimatdienst in der Augustnummer der „Kärntner Landsmannschaft“: „Der gesamten Bevölkerung Südkärntens, Deutschen, Windischen und Slowenen, stehen drei Schultypen zur Verfügung. Jede Familie hat die absolut freie Wahl zwischen ihnen und meldet ihre Kinder für jenen Typus an, für den sie sich eben entscheidet. Damit sind für alle Teile der Bevölkerung, ohne Unterschied, gleiche Bedingungen gegeben.“

Ja, so hieß es vor Tisch. Aber das durfte nur auf dem Papier wahr sein. Deshalb müßte in Völkermarkt die „große Erregung“ gelenkt ausbrechen. Deshalb müßte der Heimatdienst in der Oktobernummer der „Landsmannschaft“ gegen eindeutige Bestimmungen des Minderheitenschulgesetzes wegen „Verletzung des Grundrechtes“ antreten und gleich vorrechnen, wieviel einem zum zweisprachigen Unterricht angemeldeten Kind von der Unterrichtszeit für den slowenischsprachigen Teil des Unterrichtes zusteht: 1/5 von einer halben Stunde bei fünf angemeldeten Schülern! „Bei einer geringeren Zahl zweisprachiger Kinder ist das Verhältnis noch ungünstiger“, schreibt der Heimatdienst in der „Landsmannschaft“.

Das ist wohl keine Verletzung des Minderheitenschulgesetzes, sondern eine wohlwollende, verständnisvolle Förderung der Minderheit! Es erhebt sich nun die Frage, inwieweit Lehrer an den Schulen dieser gegen das Gesetz gerichteten Propaganda unterliegen und tatsächlich beginnen, gesetzliche Bestimmungen nicht zu beachten.

Wenn die Leute des Heimatdienstes von der Unterrichtsverteilung in Klassen mit angemeldeten u. nicht angemeldeten Schülern nichts verstehen, so sollen sie die Hände davon lassen. Ihre Rechenbeispiele verdienen ein absolutes Ungenügen. Sie mögen das mit der Unterrichtszeit an einer ein- oder zweisprachigen, einklassigen Schule mit den vielen Abteilungen überprüfen. Dort könnten nach ihrer Logik auf einen Schüler gar nur einige Sekunden direkter Unterrichtszeit kommen. Alles andere wäre absolut verlorene Zeit. Ja, so schlecht ist es um den Unterricht bestellt, einfach fürchterlich!

In diesem Zusammenhang erbringt es sich dann für den Heimatdienst auch, seine einseitig ausgerichtete Elternvereinigung im zweisprachigen Gebiet zu etablieren. Eisenkappel sollte eine Lehre sein.

-nsch

(vbt)

Stereofonija — »paradiž za ušesa«

Čeprav so stereofonske naprave še zelo drage, je čedalje več ljudi, ki so pripravljeni odšteti denarje za „zvok dvajsetega stoletja“ — stereofonijo, ki naj bi koncertno dvorano prestavila v domačo sobo. „Gre za skok iz dolgočasnosti,“ pravijo propagatorji tega dosežka tehnike, „v paradiž bogatega, nepopačenega in popolnega zvoka“.

Trgovine so napolnjene z zvočniki vseh velikosti — od takšnih, ki niso večji od škatle za cigare, pa do takih, ki se zde kot kabina na plaži. S posebnimi stikalnimi ploščami, ojačevalci in gramofoni si lahko kupci sestavljajo najrazličnejše zvočne kombinacije.

Stereofonija je na pohodu. Tovarne gramofonskih plošč že dolgo snemajo le po stereofonskem postopku. Veliko evropskih radijskih postaj, da o ameriških niti ne govorimo, že oddaja na ultra kratkih valovih stereofonsko glasbo in radijske igre.

Toda pogledajmo, kaj je v bistvu stereofonija.

Še pred dobrim desetletjem je bila stereofonija le redkim tehnikom in ljubiteljem tudi pojem zvočne reprodukcije. Tehnika ni bila kos navadni človeški lastnosti, da zaznamo zvok najprej z enim ušesom in šele potem — seveda čez zelo kratek čas — še z drugim ter tako „prostorsko“ slišimo. Takšna reprodukcija zvokov ni bila mogoča, ker so radijske postaje oddajale na enem nosilnem valu, na gramofonskih ploščah pa je bila ena sama tonska sled. Tako je šla tretja dimenzija v izgubo. Zvočniki so kričali nena ravno, plosko, dolgočasno — monotono. Bilo je, kot da bi si na koncertu z voskom zatil eno uho.

Deset let so se tehniki trudili, da so končno pripravili zvočno prevaro: lastnost človeških ušes so posneli s tehniko. Sedaj uporabljajo dva mikrofona, ki tako kot človeško uho sprejemata glasbo orkestra. Električni tok, ki je posledica nihanja v obeh umetnih ušesih (mikrofonih), potem ločeno obdelajo in ju ločeno usmerijo k ušesom poslušalca.

● Stereo plošča: v enem žlebu sta dve tonski sledi, ena za desni in ena za levi mikrofona. Pri poslušanju plošče uporabljamo posebno tonsko glavo, ki hkrati povzame oba signala in ju ločeno posreduje v ojačevalce, kateri ju potem ločeno oddajajo v dva zvočnika. Zvočnika sta v sobi postavljena narazen tako kot mikrofona, ki

Slon in miši

Vsakdo ve, tudi precej žal smo že slišali in brali na ta račun: mnoge ženske bežijo ali pa skačejo na stole in mize, če se nenadoma pokaže miška.

Presenetljiva pa je ugotovitev frankfurtskega živalskega vrta, kjer so tudi slonice bežale ali se plaho odmikale, če so se pojavile miši in podgane v njihovih stajah.

Drobne živalce niso po naključju zašle v bivališča debelokožnih sivih velikanov. Ravnatelj živalskega vrta je spustil male glodalce k slonom, da bi se osebno prepričal, ali se jih res tako bojijo.

Spočetka so bili sloni že kar pogumni. Strnili so se v družinsko gručo, miši so se jim lahko približale na dolžino rilca. Ko pa so se pojavile podgane, so sloni zbežali na drug konec staje.

Če se je slonje krdelo na prostem srečalo z mišmi in s podganami, so bili celo samci zelo plašli. Glavo so obračali vstran, teptali so s prednjimi nogami, ko da hočejo zakopati male vsiljivce, ali pa so bežali čez drn in strn. Zunaj so niso slišili v gruči kakor v staji, marveč so se porazdelili po vsem prostoru.

Poskusi so pokazali, da se sloni zares bojijo miši in podgan, ni pa še raziskano, od kod skorajda smešni strah pri teh velikih sesalcih.

sta bila na levi in desni strani koncertne dvorane. Podobno velja tudi za magnetofonske posnetke.

● Stereo radio: radijska postaja sicer oddaja na enem nosilnem valu, toda tako, kot da bi oddajala dva programa. Posebni sprejemnik potem loči informacijo obeh mikrofona, ki ju je bil oddajnik posredoval drugo na drugo, ter ju ločeni in ojačeni posreduje obema zvočnikom.

Tako je stereofonija prinesla prostorski zvok v dnevno sobo. Tisto, kar se je nekdanjemu radijskemu poslušalcu zdelo nemo-

goče, je danes že skoraj povsem normalno: v domači sobi poslušajo orkester skoraj tako, kot če bi sedel v koncertni dvorani.

Skupaj z vse bolj modernimi postopki snemanja pa napreduje tudi elektronika, ki naj bi kar se da naravno konservirala zvok in ga tako tudi posredovala. Nekdaj so zvočniki škripali, danes pa odlični ojačevalci in specialni gramofoni skupaj z rafiniranimi kombinacijami zvočnikov za nizke, srednje in visoke tone pričarajo tako čudovito glasbo iz žleba gramofonske plošče, da se poslušalcu zdi reprodukcija skoraj boljša od originala.

Morda še ne veste ...

... da je najvišje jezero na svetu jezero Titikaka v Peruju, ki leži v višini okoli 4000 m nad morjem;

... da je največja knjiga na svetu v muzeju v holandskem mestu Amsterdamu. To je nekakšen zbornik pravil za pomorsko plovo. Knjiga je višja kot odrasel človek, široka en meter, debela pa okoli 50 centimetrov;

... da je največji vulkan na svetu na japonskem otoku Kiu-Siu, imenuje pa se Aso. Njegovo žrelo je dolgo 23, široko pa 14 km;

... da konj vedno diha samo skozi nozdri, nikoli pa ne skozi gobec;

... da hranijo v nekem stockholmskem muzeju najstarejše smuči na svetu: stare so okoli 4000 let;

... da je banana 400-krat bolj redilna kot krompir;

... da prideta v Holandiji povprečno na vsakega prebivalca po dve kravi;

... da lahko kit vzdrži v vodi brez dihanja poldrugo uro;

... da lahko iz prerezane žile odvodnice brizga kri do tri metre daleč.

Papir osvaja tudi svet mode

Bila je več ali manj samo šala, ko je neka ameriška tovarna, ki izdeluje posebno mehak vendar močan toaletni papir, izvedla propagandno akcijo s tem, da je darovala številnim dekletom oblekice iz takšnega papirja. Toda ta »šala« je udarila kakor bomba. Ameriške žene so se kar trgale za te papirnate obleke; v nekaj mesecih je domiselni proizvajalec »paper caper«, ki mu je zadeva medtem že postala resen posel, prodal več kot 500.000 oblekic iz krep papirja. Potiskane obleke so prodajali po 1,25 dolarja, obleke v barvi papirja skupno z barvo in čopičem pa po dva dolarja.

Tako se je začela nova doba v zgodovini mode oziroma oblačenja. Industrija je namreč takoj zavohala dober posel: konfekcijski mojstri in modni kreatorji so začeli »obdelovati« novo »blago« za obleke. Ves svet je nenadoma začel zahtevati zadnji krič iz papirja. Papir je zavzel modne salone, pojavil pa se je v obliki oblek tudi že na cesti.

Najprej je seveda bilo treba rešiti nekaj problemov, ki jih je proizvajalcem oblek enodnevnic povzročal papir. Čeprav so zagotavljali, da je novi material za vodo neobčutljiv, se je neki Američanki, ki je šla z modo v korak in je hodila po New York oblečena v papir, zgodila huda neprijetnost: aretirali jo je policist, ker je mislil, da hodi po mestu gola. Oblečena je bila namreč v obleko kožaste barve, pa jo je dobil dež in spremenil papir v nje-no drugo kožo. S papirjem so bile še druge te-

žave. Ne sklada se namreč z nekaterimi drugimi oblačilnimi materiali; tako se na primer v stiku z najlonom »nabije« z elektriko in začne pokati ter oddaja iskre. Vendar so našli rešitev tudi v takih vprašanjih in papirju na široko odprli pot v svet mode.

Individualnosti oblačenja s tem materialom skorajda niso začetne nobene meje. Po načelu »vsak je samemu sebi krojač« lahko vsaka ženska s škarnjami, iglo in nitko kupljeno skrajša, ji poveča dekolte, spremeni večerno obleko v mini krilo in podobno. Obleke iz papirja namreč niso namenjene dolgi uporabi, predvsem pa je tako blago poceni, torej ne bo nobena potrata, če bo lastnica tako obleko po nekajkratni nošnji enostavno vrgla v koš.

Toda »obleke za v koš« niso dobrodošle samo modnim muham enodnevniceam žensk, marveč pomenijo pravo revolucijo tudi v oblačenju zdravnikov, bolnišniških sester, frizerk in brivcev ter ljudi raznih drugih poklicev, kjer je higiena v oblačenju posebna važna. Blago iz papirja pa je uporabno tudi za posteljno perilo, kar je izredno velikega pomena zlasti za bolnišnice, razumljivo pa tudi v gostinskih podjetjih in celo v domačem gospodinjstvu.

Zmagovalnega pohoda papirnate mode vsekakor ne bo več mogoče zadržati. Papirnati svet že danes ni več utopija, kajti dosedanje izkušnje so pokazale, da daje tako preprost material, kot je papir, neslutene možnosti.

Na žarku k oddaljeni zvezdi

Nekoč — kdaj, če ni mogoče reči — bodo ljudje morda na sončnem žarku leteli v neskončne daljave vesoljstva. Če se bo uresničila smela napoved 32-letnega raziskovalca Johna Bloomerja, ki dela pri družbi »Philco« v Palu Altu (Kalifornija), bo vesoljska ladja s pomočjo velikankega, okoli Zemlje krožečega vboklega zrcala in laserskega žarka odletela na 17 let dolgo pot k Soncu, najbližji zvezdi Alfa Centauri.

Alfa Centauri je oddaljena od Zemlje 4,3 svetlobnega leta, t. j. okoli 40 milijonov kilometrov (40 z 12 ničlami). Za pot do te »sosednje zvezde« ne zadoščajo sedanja raketna pogonska sredstva, ionski

motor, ki bi ga napajalo Sonce, pa sodi po Bloomerjevem mnenju v okvir realnih možnosti.

V vesolju bi bilo treba postaviti ogromno vboklo zrcalo iz umetne snovi in s premereom kakih sto kilometrov. Zrcalo, ki bi sledilo Zemlji na poti okoli Sonca — pravi Bloomer — bi prestrezalo in usmerjalo sončno energijo v laserski sistem, ki bi jo strnil v kakih sto kilometrov oddaljen snop in jo pošiljal v ionski motor vesolj. ladje. Bloomer sodi, da bi imel ta laserski žarek sedem milijard kilovatov.

V 24 urah po vzletu z Zemlje bi dosegla vesoljska ladja

hitrost okoli 74.000 km v sekundi, kar je približno četrtina svetlobne hitrosti. Potem ko bi se vesoljska ladja oddaljila od Zemlje nad 300 milijonov kilometrov, bi na drugem delu poti letela brez pogona.

Bloomer za zdaj ni povedal ničesar o možnostih, kako spraviti ladjo kasneje — po skupno vsaj 34 letih — nazaj na Zemljo, nakazal pa je še druge možnosti za uporabo tega zrcalnega satelita. Z zrcalom bi lahko po njegovem mnenju pokrili vse potrebe po energiji na Zemlji, ne da bi onečejali vodo in tla ter zasmrajali zrak, kakor je pri večini sedanjih metod za pridobivanje energije.

ROBERT MERLE

60

„Pa potem?“

„Potem na kaj takega ni bilo misliti. Videti bi bilo, ko da se izmikam.“

„Se pravi, da vam je ta naloga ugajala?“

S krepkim glasom sem rekel:

„Ni mi ugajala. Ne, nikakor mi ni ugajala.“

Tedaj je državni tožilec za hip premolknil, me prebodel s svojimi očmi, razširil roke in nadaljeval:

„No, potem pa nam povejte, kaj ste si pri vsem tem mislili. Kaj ste mislili o nalogi take vrste?“

V dvorani je zavladala tišina. Vse oči so se uprle vame. Pomislil sem in rekel:

„Bilo je zoprno opravilo.“

Državni tožilec je spustil roke in po dvorani se je znova razširilo mrmranje.

Malo pozneje je državni tožilec rekel:

„V vaši izpovedi berem: Židje so večkrat svoje otroke skrivali pod obleko v garderobi, namesto da bi jih odpeljali s seboj v plinsko celico. Jetniški Sonderkommando pa je dobil povelje, naj pod nadzorstvom esesovcev oblači preišče in otroke, ki jih najde, vrže v plinsko celico...“

In dvignil je glavo iznad papirja:

„Tako ste izpovedali, ali ne?“

„Da.“

In pristavil sem:

„Vendar moram nekaj popraviti.“

Državni tožilec mi je pomahnil z roko in rekel sem:

„Nisem rekel, naj jih vržejo v plinsko celico, temveč sem rekel, naj jih odvedejo v plinsko celico!“

Državni tožilec je nesrpno zamahnil:

„Besede niso važne!“

Nato je nadaljeval:

„Ali vas niso niti malo ganile tiste uboge ženske, ki so same sprejele smrt, hkrati pa v skrajnem obupu poskušale rešiti svoje otroke tako, da so jih prepustile usmiljenosti rabljev?“

Rekel sem:

„Nisem si smel privoščiti nikakršne ganjenosti. Imel sem povelje. Otroci so sodili med nesposobne za delo. Torej sem jih moral prepustiti plinskemu postopku.“

„Ali vam nikoli ni prišlo na misel, da bi jim prizanesli?“

„Nikoli mi ni prišlo na misel, da se ne bi ravnal po povelju.“

In pristavil sem:

„Sicer pa, kaj naj bi počel z otroki v KL? Koncentracijsko taborišče ni primeren kraj za vzgojo otrok.“

Državni tožilec je spet povzel:

„Tudi vi imate družino, ali ne?“

„Imam.“

„Ali ljubite svoje otroke?“

„Seveda.“

Tožilec je premolknil, s pogledom počasi zakrožil po vsej dvorani in se naposled obrnil k meni:

„Kako spravljate v sklad ljubezen do lastnih otrok z ravnanjem, ki ste ga imeli nasproti židovskim otrokom?“

Za hip sem pomislil in rekel:

„Med tem ni nobene zveze. V taborišču sem ravnal kot vojak. Doma pa sem se seveda obnašal drugače.“

„Hočete reči, da imate dvojno naravo?“

Nisem takoj odgovoril.

„Da,“ sem rekel čez nekaj časa, „mislim, da bi to stvar lahko tako imenovali.“

K o n e c

Spoznajmo našo hrano

Za dobro zdravje in dolgo življenje moramo vedeti, kakšna je vrednost hrane in kako vpliva na naše telo.

Lahko ste debeli ali suhi, sladokusni ali neizbirčni, hrana ima za vse enako pomembno vlogo. Toda le malokdo ve kaj več o njej.

Tu je nekaj vprašanj in odgovorov, ki bi jih moral vedeti vsakdo izmed nas.

— Ali je surova hrana bolj redilna kot kuhana?

Ni vedno. V zelenjavi, na primer, so pomembne redilne sestavine v celicah, obloženih s celuloznimi zidovi, ki jih naš želodec ne more prebaviti. Med kuhanjem ti zidovi popokajo in šele tedaj lahko pojemo hranljive sestavine. Po drugi strani pa pretirano kuhanje ubija številne hranljive sestavine. Zato ne mečimo proč vode, v kateri smo kuhali zelenjavo! V njej je več kot 50 odstotkov mineralnih snovi.

— Zakaj nekateri določeno hrano radi uživamo, druge pa ne maramo?

Ce je telo zasičeno s hranljivimi sestavinami,

mi, človek hrane s temi sestavinami ne mara in obratno. Hrepenenje po sladkarijah pa je često pogojeno s psihološko osnovo.

— Ali dobe vegetarijanci zadostne hranljive sestavine že s samo zelenjavo?

Da, toda precej težko, zlasti ko gre za proteine. Malokatera hrana vsebuje toliko proteinov kot meso.

— Ali pomenita lakota in dober tek eno in isto?

Ne. Lakota povzroča prazen želodec in določena količina sladkorja v krvi. Ko pride do tega, možek sporoči telesu, naj si poišče hrano. Zanimivo je opazovati tiste, ki so stradali: pravijo, da občutek lakote izgine tretji dan stradanja. Slab tek uniči občutek lakote. Toda močnejša lakota vedno prevlada tek. Ko je človek stradan ne izbira jedi.

— Ali pitje blaži bolečine lakote?

Samo začasno. Kajti tekočina ne ostane v želodcu in je skoraj takoj že v črevesju. Zato blaži kozarec vode ali piva lakoto le za deset minut.

— Ali ima barva hrane kakšen vpliv na tek?

Da. Od določene hrane pričakujemo, da ima določeno barvo. Če je nima, izgubimo tek. Ob neki priložnosti je skupina lačnih ljudi jedla v prostoru, ki je bil zeleno razsvetljen. Med jedjo so spremenili svetlobo v sivo. Večina ljudi je izgubila tek.

— Ali ima duh kakšno zvezo z okusom hrane?

Da. Jezik čuti samo štiri okuse: grenko, sladko, kislo in slano. Pogostokrat zamenjamo duh z okusom. Tako nima na primer čebula skoraj nikakršnega okusa, enako tudi mnogi siri, imajo pa duh.

— Ali močna hrana škodi spanju?

Ni nujno. Številni narodi — na primer Španci — jedo zvečer mnogo, in sicer šele

okrog 10. ali 11. ure. Tu gre predvsem za navado.

— Zakaj se nekateri ljudje redijo?

Redimo se takrat, ko uživamo več hrane, kot jo potrebujemo in kot jo telo lahko porabi. Rejenje lahko preprečimo na dva načina: zmanjšati moramo količino hrane, ki jo vnašamo v telo, ali pa to hrano porabiti s telovadbo. Najbolje je, če oba načina kombiniramo.

— Ali se moramo čuvati hrane, če imamo slabo prebavo?

Da. Predvsem mastne. Ocvrta hrana je prav tako težko prebavljiva. Enako tudi prekajena.

— Kaj se dogaja s hrano v želodcu?

Najbolj pomembna funkcija želodca je, da „napade“ hrano, ko pride le-ta vanj. Želodec si pomaga s sokovi, ki spreminjajo hrano v kašasto maso.

— Ali prebavni sistem lažje prebavlja eno vrsto hrane in težje drugo?

Seveda. Najlažje prebavljivi so proteini, maščobe pa najtežje.

— Kaj povzroča trebušne krče?

Povzročajo jih čreva, ki med prebavljanjem porivajo tekočine ali pline iz enega črevesa v drugega.

— Koliko časa traja prebava?

Po štirih do šestih urah je hrana v črevesju. Glavna prebava se prične šele v črevesju; traja 12 ur. Tako že zajtrkujemo, ko prebavljamo večerjo.

Otrok se hoče stvari tudi dotakniti

Vztrajna želja po spoznavanju sveta je znak otrokove duševne rasti. Skoraj vedno se hkrati s tem razvija tudi nagon uničevanja.

Otroci spoznavajo in poznajo s pomočjo tipanja. Če jim onemogočimo ta stik z okoljem, zanje naše besede in dejanja nimajo nobene vrednosti. Če jim torej ukažemo, naj kakšno stvar pustijo pri miru, to ni samo omejitev, ampak meji že na krutost.

Možnost izražanja lastnih misli se razvija mnogo počasneje kot mislimo. Beseda ni nič drugega kot zvoki brez pomena, če otrok ne more obogatiti svojega spoznavanja še z otipavanjem predmeta, ki ga beseda označuje. Otroci hoče raziskovati svet okoli sebe tudi z rokami, ne samo z očmi. Besede »daleč«, »blizu«, »velik« in »majhen« dobijo svojo resnično dimenzijo šele s hojo in tipom. Otroci se začne zavdati sprememb in fizičnih lastnosti, ko dviga, poteguje in odriva, razstavlja in sestavlja, ne pa ko sprejema razlage. Morda smo mi z razlago zadovoljni, vendar pa otrok ni zmeraj.

Naši opisi in razlage postajajo koristnejši, ko je otrok večji in svoja spoznanja lahko združuje. Lahko pa mnogo bolj razvijamo otroško duševnost, če jo aktiviziramo, tj. če že majhnemu otroku omogočimo odkrivanje, raziskovanje, eksperimentiranje. Naloga vzgoje spodbuditi otroka v njegovem iskanju in voditi ga samo v primerih, ko gre za stvari, ki presegajo njegove sposobnosti.

Skupno z željo po spoznavanju sveta se začne razvijati tudi težnja po ustvarjanju in uničevanju. Otroci, ki so komaj začeli hoditi, se mnogo bolj zabavajo, če morajo kaj podreti, kot kaj zgraditi. Hiter in silovit gib uničevanja je mnogim lažji kot stalen napor ustvarjanja, ki zahteva pozornost in več volje. Razen tega je uničevanje tudi ventil psihične napetosti.

Poskusite!

Špinačna juha s smetano

15 dkg špinata, 4 dkg surovega masla, slan krop, 2 stroka česna, sol, žlička sesekljane zelenega peteršilja, 4 dl mleka, ½ dl smetane.

Špinato očistimo in razdelimo na dva enaka dela. Polovico špinata dušimo na surovem maslu z malo slane vode. Mehko špinato nato sesekljamo ali zmeljemo (v mešalniki ali mesoreznicji), dodamo s soljo strti česen, sesekljan zelen peteršilj, sesekljano surovo špinato (ostalo polovico) in poper, dolijemo mleko in smetano, premešamo ter serviramo.

Tatarski namaz

20 dkg pljučne pečenke, rumenjak, poper, žlička gorčice, 8 dkg skute, 2 žlički olja, drobna čebula, žlica sesekljane zelenega peteršilja, 6 kaper, česen, sol.

Meso očistimo vlaken in maščobe, ga nastrgamo, drobno sesekljamo ali zmeljemo, primešamo surov rumenjak, poper, gorčico, pretlačeno skuto, olje, majaron, kape, česen in soli po okusu. Zmes dobro umesimo, da je gladka, in namažemo na rezine črnega kruha. Obložimo z zeleno papriko, kislimi kumaricami ali rezinami sira.

Lisičke v juhi

80 dkg lisičk, 15 dkg olja in masti, 3 dkg zelenega peteršilja, sol, 8 dkg moke, 3 l kostne juhe ali vode, 1 dl kisle smetane, poper.

Lisičke očistimo, operemo, če so prevelike, jih zrežemo, in dušimo na maščobi. Nato jih potresemo s sesekljanim zelenim peteršiljem, solimo in dušimo, da voda izpari. Nato potrosimo z moko, zarumenimo, zalijemo s kostno juho ali vodo in pustimo nekaj časa vreti. Nato dodamo kisló smetano in popopravimo. Ponudimo s posušenimi kruhovimi kockami ali ajdovimi žganci.

Gobe s smetano (za eno osebo)

15 dkg gobanov, 2 dkg olja ali masti, 2 dkg čebule, zelen peteršilj, poper, sol, 1 žlica kisle smetane.

Očiščene gobe zrežemo na tanke rezine. Na maščobi prepražimo drobno sesekljano čebulo, dodamo gobe, sesekljan zelen peteršilj, popopravimo, solimo in dušimo. Dušenim gobam dodamo smetano, jih prevremo in takoj ponudimo.

POROVA JUHA

Srednje debel por razpolovimo po dolžini in ga očistimo, zrežemo na rezance. V kozici zarumenimo žličko drobno sesekljane čebule, dodamo narezan por, osolimo, pridenemo še strok zdrobljenega česna, sesekljan zelen peteršilj in dušimo do mehkega. Okus zboljšamo še z malo paradižnikove meze ali malo vinskega kisa in popopravimo po okusu.

Mali nasveti

■ Če vas v krznem plašču zaloti dež, morate plašč posušiti. Nikarte pa ga sušiti blizu peči, ker se bo krzno pokvarilo in bodo pričele izpadati dlake. Najbolje bo, če ga boste sušili na prepihu.

■ Jajčne madeže na srebrni posodi najlepše očistimo z drobno kuhinjsko soljo.

■ Pokvarjeno jajce boste ločili od svežega, če ju boste potopili v liter vode, ki ste ji dodali 4 žlice kuhinjske soli. Sveže jajce se bo potopilo, pokvarjeno pa bo plavalo.

■ Keramične ploščice peči čistimo s krpo, ki smo jo namočili v terpentinu.

■ V cvetači se često skrivajo polži in gosenice. Najlažje se jih bomo znebile, če potopimo cvetačo za četrto ure v slano vodo.

Moka z druge plati

Moko uporabljamo za kruh, pecivo, za dodatek jedem... Uporabljamo jo tudi za lepilo, če jo zmešamo z vodo. Koristna pa je tudi še sicer:

Na primer:

■ bele volnene odeje, bela krzna ali beli puloverji bodo spet kot novi, če jih bomo očistili z moko. Posujte volneno oblačilo z moko in drgnite z njo tako, kot bi to počeli z milom ali pralnim praškom. Potem stepite oblačilo in ponovite postopek, dokler ne ostane moka bela;

■ moka pa je uporabna tudi za čiščenje las. Zvečer nasujte ščepec moke na lase, zjutraj pa jih dobro skrtajte. Lasje bodo obdržali svojo barvo, le maščobe se boste znebili.

Nastajanje gub

Gube dobivamo z leti in predvsem ženske si želimo, da bi imele vsaj na obrazu in vratu gladko kožo. Res je, da lahko s pravilno nego marsikaj dosežemo, vendar v sami zgradbi kože nastajajo z leti spremembe, ki jih ne moremo zavreti.

Gube na obrazu bi lahko delili v dve vrsti, in sicer: gube, ki nastajajo zaradi mikre in starostne gube.

Prve gube dobijo predvsem ljudje, ki malo počivajo. Če nekdo pogosto mrši čelo, bo kaj kmalu dobil globoke črte na koži čela. Ljudje, ki so veliko na prostem, ob močnem soncu, imajo precej poudarjene gube na korenu nosu, kjer stiskajo veke in pripirajo oči, da jih varujejo premočne svetlobe.

Ljudje, ki mnogo govorijo, se smejiijo ali grimasirajo, imajo poglobljene gube ob ustih in na licih.

Druga vrsta gub pa nastane zaradi sprememb v zgradbi kože, ki se pojavijo z leti. Koža izgubi svojo elastičnost. Zakaj? Z leti vlakna degenerirajo. Vrhni sloj kože postane tanjši, koža ohlapa. Ohlapna koža je za svojo podlago prevelika in se zguba.

Ce gube že nastanejo in so globoke, jih ne moremo odpraviti. Tu lahko pomaga včasih le kozmetična operacija.

● Najbolje storimo, da skrbimo, da bomo čim bolj zavlekli nastanek gub. Živeti moramo zdravo, prehrana mora biti dobra, gojiti moramo zmerno šport, imeti moramo dovolj spanja in počitka. Vse telo moramo negovati. Redno umivanje in suho krtačenje je potrebno. Za nekaj ur omilimo gube in napnemo kožo s krčilnimi kremami in maskami. Jajčni beljak stepemo in nanesemo na kožo. Učinkuje naj 10 minut. Nato splaknemo s toplo vodo. Učinek je viden, vendar le za nekaj ur.

Donosnost in rentabilnost gnojenja

Glede strokovnega pomena gnojenja z mineralnimi gnojili je večina kmetovalcev že na jasnem. Menda tudi drugače ni več kmeta pri nas, ki ne bi vedel, da gnojila povečajo pridelke. Nikakor pa še ni mogoče trditi, da bi med kmetovalci podobna jasnost obstojala glede vprašanja, v kakšni količini se splača gnojiti z mineralnimi gnojili?

To vprašanje pri dosedanjih cenah mineralnih gnojil ni igralo posebne vloge, igrati pa jo pričanja sedaj, ko smo stopili v čas podraževanja mineralnih gnojil, ko je 1. novembra odpadlo 50 odstotkov državne subvencije na njihove cene in ko bo leta 1969 odpadlo ostalih 50 odstotkov.

Doslej smo rentabilnost gnojenja ocenjevali po donosih kmetijskih gnojil. Le-ti pa so od leta 1950 naprej v nepretrdnem naraščanju. Medtem ko so bili n. pr. na travnikih v petletju 1956—1960 donosi v letnem povprečju za 17,1 odstotka višji kot so bili v petletju 1951—1955, so bili v petletju 1961—1965 že za štirideset odstotkov višji. Še večjo rast donosov so v tem času pokazali donosi koruze (56,9 %), zanj pa črne detelje (45,3 %) in deteljnotravne mešanice (43,6 %). Donosi žita, okopavin in lucerne niso držali koraka z rastjo donosov travnikov. Porast njihovih donosov je bil znatno nižji.

Donosi travnikov in poljščin so naraščali skladno z večanjem gnojenja z mineralnimi gnojili. Medtem ko so bili hektarski donosi — preračunani v žitne enote — v petletju 1961—1965 s 3220 kg za 800 kilogramov večji kot v petletju 1951—1955, se je poraba mineralnih gnojil — preračunana na čista hranila — povečala za 73 kg na 111,6 kg.

Ce vrednotimo kilogram čistih hranil s 4 šilingi — kar odgovarja dosedanjim cenam gnojil — in če vrednotimo žitno enoto s 2,30 šilinga, potem pridemo n. pr. do tega, da smo avstrijski kmetje v povprečju petletja 1961—1965 po hektarju kmetijske površine povečali pridelke za vrednost 1840 šilingov, da pa so se pri tem naši izdatki za mineralna gnojila povečali le za 292 šilingov.

Donosnost in rentabilnost gnojenja ležita torej jasno na dlani. Drugo je vprašanje, če našim kmetijskim pridelkom dovolj gnojimo ali je rentabilnost gnojenja z mineralnimi gnojili že tvegana?

Odgovor na to vprašanje dajejo pravzaprav že zgornji podatki sami, ker se nanašajo na povprečja. Ta povprečja pa kažejo, da smo avstrijski kmetje pri 111,6 kg čistih hranil po hektarju kmetijske površine v petletju 1961—1965 izdali le 446 šilingov za gnojila. To pomeni, da smo — spet v povprečju gledano — še močno oddaljeni od najbolj ugodne rentabilnosti gnojenja z mineralnimi gnojili. Po več kot petnajstletnih avstrijskih opazovanjih in izkušnjah se le-ta v povprečju vrti pri 600 šilingov (od S 400 do 800), pri intenzivnih rastlinah in intenzivni rabi zemlje pri 1000 šilingov (od S 700 do 1300), na kmetijah, ki opuščajo živinorejo, pa pri 1400 šilingih (od S 1000 do 1800) po hektarju.

Med najbolj karakterističnimi okraji Avstrije pa spodnjo mejo presega le 5 okrajev. Med njimi ni nobenega koroškega okraja. Na Koroškem porabimo v primeru šent vidskega okraja po hektarju travnikov in njiv le 280 šilingov za nakup gnojil. Zato smo v široki kmečki praksi še daleč oddaljeni od potrebe, da bi se spraševali, v kakšni količini se splača gnojiti z mineralnimi gnojili.

To vprašanje je na Koroškem, zlasti pa po naših kmetijah zaenkrat odveč tudi zaradi tega, ker

■ smo na naših razmeroma malih družinskih kmetijah razen redkih izjem prisiljeni k govedoreji, s tem pa k čedalje intenzivnejšemu travništvu;

■ vemo, da travnikov skoraj ne moremo preko mere gnojiti, ker nam dajejo čedalje več, čim bolj jih gnojimo, in ker

■ med nami zaradi tega skoraj ni nobenega kmeta, pri katerem bi bila pri gnojenju travnatlega sveta rentabilnost gnojenja že tvegana.

Dolgoletni poskusi so pokazali, da je travnati svet na dvakratni obrok polnega gnojenja (gnojil v vrednosti 1190 šilingov) sorazmerno še najbolj povečal donose. Za to ceno gnojil so dali travniki v povprečju 80 q sena po hektarju, medtem ko so ga pri običajnem polnem gnojenju (v vrednosti 595 šilingov) dali le 64 q. Z dvakratnim obrokom polnega gnojenja se je torej donos na travnikih povečal za 25 odstotkov, medtem ko se je pri silokoruzi in krompirju povečal le za 14 odstotkov, pri krmnem ječmenu pa komaj za 13 odstotkov.

Kar velja za pridelek sena na travnikih, velja tudi za pašno travo. V obeh primerih je gotovo eno: Čim bolj z mineralnimi gnojili pospešujemo večanje donosov, tem ceneje nas pride pridelek kilograma trave ali sena, čeprav nam višji pridelki povečajo stroške proizvodnje. Poskusi so n. pr. pokazali, da stane kilogram sena pri donosu 30 q po hektarju 88 grošev, pri 60 q po hektarju 54 grošev, pri 90 q pa le še 42 grošev. V teh treh primerih je bilo za mineralna gnojila po hektarju porabljenih v prvem primeru 100, v drugem 350, v zadnjem pa 600 šilingov.

J. RITCHIE:

TRIJE PREVEČ

Ker nisem imel nobenega drugega opravka, sem mešal karte za novo pasjanso. Dolgin, ki so mu pravili Hank, je mrko buljil skozi okno moje hiše iz hlovov, in Fred, širokopleč debeluh, se je trudil, da bi ujel kako poročilo s svojim radiom v kovčku. Tretji, tisti s tankimi brčicami, je bil verjetno njihov poglavar. »Od česa živiš v tej divjini?« me je vprašal.

Položil sem nekaj kart. »Pozimi od lova in nastavljanja pasti. Od časa do časa hodim v trnkom lovit ribe.« Dvignil sem pogled z mize.

Vsi trije so popoldne vdrli s pištolami v rokah v mojo hišico. Niso imeli namena izropati me — kaj bi tudi že našli pri meni... Iskali so samo varno zavetje.

Fred je radio nekoliko utišal in dejal: »Lačen sem.«

»V shrambi visi še pol srne,« sem rekel. »Odrežite si, kolikor hočete. Vzemite pa žepno svetilko. Shramba nima ne oken ne luči.«

Fred je odprl miznico, vzel iz nje dolg kuhinjski nož in izginil v shrambi. Ko se je vrnil, je vrgel kos mesa, težak približno tri kilograme, na mizo in rekel gospodovalno: »Tole boš zdaj skuhal, razumeš!«

Položil sem meso na desko in ga pričel rezati. Ko je bil čas večernih poročil ob šesti uri, je poglavar zavrtel gumb radia na močnejši glas. Po poročilih sem dejal: »Vaši osebni opisi, ki so jih pravkar povedali, so pa zelo točni.«

»To ni tvoja skrb!« je jezno odgovoril Fred, nato se je zleknil v svojem stolu in dejal: »Tu imate zares čudno banko, pravcato samopostrežnico. Kakor je radio pravkar povedal, so banko že tudi lani enkrat izropali.«

Hank je odprl svojo črno torbo in stresel iz nje denar. Njegov obraz je kazal zadovoljnost. »Osemnajst tisoč metuljkov.«

Dovolil sem si vprašanje: »A kaj nameravate z menoj, gospodje?«

Fred je pokazal belo vrsto svojih roparskih zob. »Samo nič se ne boj. Zate bomo poskrbeli.«

Zazehal sem in pogledal na uro. »Imam samo eno posteljo. Vrzite karte, ki naj odločijo, kdo bo spal v njej. Drugi bomo polegali po tleh.« Poglavar se je usedel na posteljo in si pričel sezuvati čevlje. »Mislim, da je zadeva s tem odločena. A ti se zgubi v shrambo! Ne bi rad, da nam med spanjem s sekuro razbiješ buče.«

Prižgal sem svetilko in odšel v shrambo. Zaslišal sem, kako je od zunaj nekdo porinil zapah. Hiša je imela samo dva prostora: sobo in shrambo. Slednja je bila izkopana v pobočje hriba, tla so bila zbita iz ilovice, vstop vanjo je bil edino iz sobe.

Čakal sem nekaj ur in ko so v sobi vsi zaspali, sem vzel lopato s stojala za orodje in pričel kopati nedaleč od vrat. Ko je bila luknja globoka približno 20 centimetrov, sem privlekel največjo od svojih pasti, tisto, s katero sem prejšnjo zimo ujel črnega medveda.

Past sem zasidral v zemlji in jo napel. Nato sem čezno razprostrl krpo vrečevine in jo na robovih pritrdil s lesenimi klini. Čez vse sem pogrnil semljo in položil desko.

Nato sem se spovila k sodu za krompir, kjer sem imel v povošeni vreči shranjen denar. Odšel sem petnajst dvajsetdolarskih bankovcev in si jih porinil v žep. Ostanek noči sem prečepel na zaboji in premišljeval. S tem sem bil kar dovolj zaposlen, dokler ni Hank jutraj ob osmi odrinil zapaha. Stopil sem v sobo. »Dobro jutro!« sem dejal prijazno.

Poglavar je še vedno ležal v postelji, Fred pa je sedel pri mizi. Kazalo je, da ga na trdih tleh prespana noč ni posebno razveselila.

»Skuhaj kavo, zanikrež!« me je narahlil.

Režal sem se in pripravljaj zajtrk. Ko sem šel k omari, sem jo nalašč pustil široko odprto, da so drugi lahko videli trilitrsko steklenico z whiskeyjem. Fred se je nakremžil: »Kaj je tam v steklenici?«

»Nekaj, kar ni za teš želodec,« sem dejal.

»Prinesi steklenico sem!« je zarenčal. Potegnil je čep iz steklenice in zavohal whisky. Nalil si ga je poln kozarec in napravil požirek. »Ali ga sam žgeš?«

Naivno sem pritrdil in dodal: »Toda me prijavite me financarjem!«

Po dobrem zajtrku sem se usedel za mizo in zgoščeno pričel mešati karte. »Ne verjamem, da bi kdo od vas hotel igrati.«

Fred si je natočil več whiskyja in se spogledal s Hankom. »Zakaj ne? Nič ni lepšega kakor dober poker.«

Položil sem nekaj drobiža na mizo. »Najprej bi bilo dobro prešteti kar-

Andrej Kokot:

Prisluhnil bi

*Prisluhnil bi pesmi
mladih koroških poetov
in z njimi zapel,
jaz — naivnež — s kmetov.*

*Pa ne znam njene melodije,
ne njenih čudnih besed,
povejte mi bratje, Slovenci,
ste morda vi našli njen vrstni red?*

te,« sem predlagal. Nato smo pričeli igrati.

Po nekaj igran je Hank pričel piti. Odložil je svoj suknjič in ga vrgel na posteljo, kjer je že ležal poglavarjev športni suknjič.

Igrali smo morda pol ure, ko je pričel Hank dobivati. Ko je poglavarja olajšal za precejšen vložek, sem zmaljal z glavo in rekel: »Morda bi si moral tudi sam natočiti kozarec. Kot je videti, prinaša whisky Hanku sre-

čo.« Poglavar je zahteval: »Daj kozarec še meni!«

Moji razbojniki so se razvneli in ognjevito igrali. Zato niso opazili, da sem stopil k postelji in porinil svojih petnajst dvajsetakov v Hankov suknjič.

Ko sem se vrnil k mizi, so še vedno igrali in zviševali vloške. Ko je bilo v klobuku štirideset dolarjev, je poglavar vrgel svoje karte na mizo in nehal igrati. Njegova pajdaša sta igrala naprej, dokler ni slednjič Fred zahteval vpogleda v Hankove karte. Ta se je zarežal. V roki je imel štiri devetice. Fredov obraz je pomodrel od jeze. »Pri tej goljufiji ne sodelujem več!«

Hank se je nehal režati. Nagnil se je naprej. »Kako to misliš?«

Fred je skočil in že v naslednjem hipu držal pištolo v roki. »Nihče ne more neprestano dobivati, razen če nekoliko pomaga.«

Poglavar je vstal, njegov obraz je bil kakor izklesan. »Vtakni to železo nazaj v žep!« Fred je samo malo povsnil pištolo. »Že od vsega začetka je bilo napačno, da smo tega govnača vzeli s seboj. Nikakor ne sodi v našo družbo.«

Odšel sem k postelji in dvignil Hankov suknjič skupno z denarjem, ki sem ga poprej vtihotopil vanj. »Tu je vaš suknjič, Hank,« sem rekel. »Domnevam, da gospodje niso več zainteresirani za vašo družbo.« Zdaj sem suknjič samo lahno potresel in denar je padel na tla. Vsi trije so ouplo gledali na moje zložene dvajsetake.

Kljub temu da je whisky zameglil Fredu možgane, se je on prvi razvnel. »Nesramni, ogabni tat! Saj sem takoj vedel, da smo naplenili več kakor osemnajst tisoč. Saj ti si tudi ves čas nosil torbo.« In zopet je dvignil pištolo. Hank je razumel, kaj ga čaka. Obupno je strmel v bankovce na tleh. »Denar — tega denarja nisem nikoli videl.«

Fredov divji izraz obraza je bil nespremenjen. Iz njegove pištole se je dvakrat zablisnilo. Strela so vrgli Hanka nazaj, tako da se je zavrtel okoli svoje osi, nato se je zgrudil mrtev na tla.

Sesedel sem se na posteljo. Še vedno sem imel Hankov suknjič v rokah. Po nekaj sekundah sem ga iz-

kako postaranega, ko se vrne in vidi, da ga nihče več ne pozna.

»Prav imaš. Tam hodim po cestah in ne vidim nikogar, ki bi ga poznal?«

»Kdaj si že bil nazadnje tam?«

»Jaz?« je rekel Hawkes. »Približno na vsakih deset let grem tja. Ja, kaj pa je s starim Kelseym?«

»Koga misliš? Kelsey?«

»Da, kako je kaj z njim?«

»Stari Kelsey? Saj je mrtev že deset let.«

»Hm, tega pa nisem vedel. In kaj je bilo z njegovo hčerjo, Eleanoro, mislim.«

»Ona se je vendar poročila s fistim Forsterjem ali Jenningsom ali kako že iz Flinta.«

»Že, že. Ampak jaz mislim drugo hčer, Louiso.«

»Aha; tudi ona je poročena?«

»Kam greš sedaj?«

»V New York sem namenjen po službenih opravkih.«

»Jaz moram tja približno enkrat na leto — poslovno.«

»Greš pogosto nazaj v Lansing?«

»Takole vsakih deset let enkrat. Komaj še poznam koga tam. Človek se čudno počuti, ko gre po cesti in nikogar ne pozna.«

»Tudi jaz se vselej tako počutim. Počutim se, kot da bi to sploh ne bilo moje staro rojstno mesto. Ho-dim po cestah gor in dol, nikogar ne poznam in nihče me ne ogovori. Mislim, da danes poznam več ljudi v New Yorku kot v Lansingu.«

»Greš pogosto v New York?«

»Samo enkrat na leto približno. Vselej moram tja službeno.«

»New York ni nikdar isli in nikoli ni bil.«

»Ne, venomer se spreminja. Prav kot Lansing. Si-cer pa mislim, da se vsa mesta spreminjajo.«

»Ne vem kaj dosti o Lansingu. Tja grem na deset ali dvajset let.«

»Kaj pa bereš?«

»Oh, samo kratek članek o Aziji je. Dosti zanimi-vih člankov o Aziji je v časopisih.«

»Videl sem jih samo nekaj. Jaz pa berem o po-trošnji.«

»Že dobro. Kar nadaljuj in ne daj, da bi te motil.«

»Prav. Ravnokar sem hotel končati. Tudi ti preberi do kraja, kar si začel.«

»V redu. Saj se bova še potem kaj pogovorila. Pa je zares čudno, da sva se srečala v istem vagonu.«

Izberite tudi vi!

- Josef Toman: **SONCE JE ZAŠLO NAD RIMOM**, zgodovinski roman iz starega Rima, 580 str., pl. 79 šil.
- Ivan S. Turgenjev: **POMLADNE VODE**, ljubezenska povest iz stare Rusije, 156 str., br. 15 šil.
- Tone Seliškar: **NOČ IN SVITANJE**, roman ljubezni do domovine in zvestobe narodu, 388 str., pl. 57 šil.
- Franc Šrmpf: **BEG V JUTRO**, roman o nenavadnih doživljajih med zadnjo vojno, 192 str., br. 19 šil.
- Robert S. de Ropp: **ČE TE KDAJ POZABIM**, zgodovinski roman o padcu Jeruzalema, 380 str., pl. 58 šil.
- Ivan Tavčar: **4000**, »času primerna povest iz prihodnjih dob«, 136 str., br. 11 šil.
- Oskar von Wertheimer: **KLEOPATRA**, življenjska zgodba zadnje egipčanske kraljice, 268 str., ilustr., pl. 71 šil.
- **SLOVENSKA LJUDSKA PRIPOVED**, zbirka bajk, pripovedk, legend in pravljic, 116 str., slik. priloge, br. 11 šil.
- Aleksander S. Puškin: **JEVGENIJ ONJEGIN**, roman v verzih, zgodba nespornostim in neuslišane ljubezni, 252 str., br. 19 šil.
- Ivan Potrč: **ONKRAJ ZARJE**, zbirka novel in povesti, 284 str., br. 63 šil.
- Ivan Matičič: **REZINKA**, kmečka povest (Slovenske večernice), 160 str., br. 10 šil.
- Mira Mihelič: **IGRA V VETRU**, roman iz sodobnega življenja izobražencev in umetnikov, 332 str., pl. 65 šil.
- Janez Kmet: **DOM POD BORŠTOM**, povest iz vsakdanjega kmečkega življenja, 120 str., br. 7 šil.
- Ljubo Kabo: **TEŽKA POT**, roman iz življenja srednješolcev, 272 str., polusnje 55 šil.
- **LEPE GOSPE Z BOGATEGA DVORA**, roman, ki je ena izmed vrhunskih stvaritev stare kitajske književnosti, 816 str. ppl. 88 šil.
- France Lipičnik: **NARODOPISNE ČRTICE**, zbirka povesti iz kmečkega življenja, 112 str., br. 8 šil.
- Mihailo Lalič: **LELEJSKA GORA**, eden največjih romanov iz partizanskega življenja, 456 str., ppl. 59 šil.
- Josip Jurčič: **SPOMINI NA DEDA** in druge zgodbe, 124 str., ilustr., br. 9 šil.
- Dante Alighieri: **VICE**, nesmrtna pesnitev največjega italijanskega pesnika, 300 str., pl. 56 šil.

Knjige lahko naročite v knjigarni

„Naša knjiga“ Celovec, Wulfengasse

pustil in moja roka se je premaknila za nekaj centimetrov. Ko sem vstal, sem imel v rokah poglavarjev suknjič.

»Lepo,« sem rekel, »zdaj si bosta denar pač razdelila — vsak polovi-

co.« Njuni glavi sta se obrnili proti meni.

Fredove oči so se zožile, ko so v mojih rokah zagledale poglavarjev suknjič. Iztrgal mi ga je iz rok in se obrnil proti poglavarju: »Saj to niti ni Hankov suknjič,« je dejal osuplo, »ampak tvoj!«

Smuknil sem k vratom shrambe. Poglavar je nerazumevajoče nagubal čelo in si ogledoval suknjič. Nato je zagledal mene. V hipu se mu je nekaj zasvetilo. »Ne bodi neumen, Fred!« je kričal. »Ali ne vidiš, kakšna igra se tu igra?«

Toda Fred ga ni poslušal. Njegov obraz je bil ledena spaka. »Bedasti pes...!« je pričel poglavar hripavo. Fredova pištola je zalajala.

Stopil sem v shrambo in odstranil desko s pasti.

Ni trajalo pol minute, ko je Fred odprl vrata. Njegovo senco sem jasno videl pred svetlim ozadjem. Z eno roko se je držal za podboj, da ne bi izgubil ravnotežja, v drugi roki je držal pištolo.

Zaklical sem mu nekaj laskavega in vrgel krompir vanj. On je na slepo ustrelil v temo. Nato je zaklel in tapkal proti meni. Ob drugem koraku je zarjovel, ker ga je zgrabila moja medvedja past.

Pritipal sem se ob steni do lopate. Fred se je skušal z vsemi silami izvleči iz pasti, zato v temi ni opazil, da sem se mu približal. Samo enkrat sem krepko zamahnil...

Olajšano sem pobral pištolo s tal in previdno stopil iz hiše. Poglavar je bil prav tako mrtev kakor Hank in Hank prav tako kakor Fred.

Privoščil sem si dober požirek whiskyja in modroval: »Tudi mi zaostali podeželani nismo tako neumni, kakor smo videti.«

Nato sem vse tri odvlekel tja, kjer sem pokopal Willieja Stevensa, s katerim sva prejšnje leto izropala banko.

Da, to je moja povest. Zakaj sem tako neumen, da vam jo pripovedujem? Smešno vprašanje! Ker je zdaj, ko sedim v jetnišnici in čakam na dan, ko me bodo posadili na električni stol, že tako vseeno.

Ko sem se namreč vrnil v prepadno globel, da bi dokončal pokop, je tam stal šerif s šestimi pomožnimi policaji. Avto roparjev so namreč našli skrit v grmovju, šli so po njihovi sledi in tako prišli do moje hiše...

RING LARDNER:

Pogovor

Neke noči sem se slučajno peljal iz Wilmingtona, Delaware. Ne vem že, kam sem šel. Sedel sem v od-delku za kadilce in prisluškoval pogovoru dveh moških, ki ju bom imenoval Mr. Butler in Mr. Hawkes. Videti je bilo, da sta oba iz istega mesta. Edino, kar sem si želel, je bilo, da bi njun pogovor lahko ponovil dobesedno, pa ga pri najboljši volji lahko le po spominu. Možaka se očitno nista videla takole tri do petnajst let, kot ponavadi rečejo sodniki.

»Ja,« je rekel Mr. Hawkes, »ampak če tole ni Dick Butler!«

»Ja,« je rekel Mr. Butler, »ampak če to ni Dale Hawkes!«

»Ampak, Dick,« je rekel Hawkes, »nikdar ne bi pričakoval, da te bom srečal na tem vlakcu.«

»Ne,« je dejal Butler. »Običajno se vozim z osem-indvajsetko. S temle sem šel nocoj le zato, ker sem moral danes ostati v Wilmingtonu.«

»Kam pa si namenjen?« je vprašal Hawkes.

»Ja, v mesto grem,« je odvrnil Butler.

»Jaz tudi in zares sem vedel, da sva se znašla v istem vagonu.«

Oba sta bila vesela in obema se je zdelo čudno, vendar sta to z mimiko uspešno prikrivala. Po krajšem premoru je Hawkes zopet spregovoril.

»Kdaj si bil nazadnje v Lansingu?«

»Jaz?« je rekel Butler. »Celih dvajset let že nisem bil tam.«

»Tudi jaz že nisem bil celih deset let tam. In kam si namenjen?«

»V New York,« je odvrnil Butler. »Približno enkrat na leto moram tja. In kam greš ti?«

»Jaz?« je vprašal Hawkes. »Tudi jaz grem v New York. Službeno moram tja vsakih nekaj mesecev.«

»Moraš ti pogosto tja?«

»Jaz? Vsakih nekaj mesecev. Moraš ti često tja?«

»Približno enkrat na leto. Kdaj pa si bil nazadnje v Lansingu?«

»Zadnjič sem bil pred desetimi leti. Kdaj pa si bil ti nazadnje?«

»Takole, kakšnih dvajset let bo tega. Marsikaj se je spremenilo, odkar sva odšla od tam.«

»Da, da; saj sem si mislil. Človek se počuti kar ne-

Prometne nezgode na železnici

V vrsto prometnih nezgod na železnici, o katerih je zadnje čase poročal svetovni tisk, so se zadnje dni uvrstile tudi tri železniške nezgode v Avstriji. Prva nezgoda se je pripetila minuli petek v Št. Pavlu v Labolski dolini, ko je zjutraj ranžirna lokomotiva zavozila v osební vlak, ki je bil v glavnem napolnjen z šolarji. Pri nezgodi je bilo poškodovanih 26 oseb, med njimi so tri osebe utrpeli težke poškodbe. V nedeljo zjutraj se je pripetila druga železniška nezgoda pri St. Antonu na Arlbergu, kjer je pod pospešenim vlakom, ki je vozil proti Landecku, počila tirnica, vsled česar so iztirili trije vagoni. Pri tem je bilo težje poškodovanih 5 oseb, proga pa je bila ves dan blokirana. Zadnji tork se je na zahodni progi pri Prinzendorf pripetila tretja nezgoda, ko je tovorni vlak zavozil na tovorni vlak. Pri tej nezgodi je utrpel eden od strojevodij smrtno poškodbo, materialno škodo pri tej nezgodi pa cenijo na 10 milijonov šilingov.

Nova tovarna vodikovega peroksida

Družba avstrijskih kemičnih tovarn v Weissensteinu v Dravski dolini je zadnji petek pridobila pomembno podjetje, ko je spustila v promet moderen oddelek za proizvodnjo vodikovega peroksida, pomembne surovine za beljenje tkanin. Vodikov peroksid je pomemben avstrijski izvozni artikel, s katerim nastopa na svetovnem tržišču. Nova tovarna je stala 140 milijonov šilingov in bo pri istem staležu zaposlenih — 114 delavcev in nameščenec — bistveno pomnožila proizvodnjo družbe. Otvoritvi sta prisostvovala kancler Klaus in deželni glavar Sima.

Cesta skozi Visoke Ture pred gradnjo

Na tiskovni konferenci na Dunaju je bilo v torek povedano, da so sedaj dani pogoji za pričetek gradnje avtoceste skozi Visoke Ture. Za gradnjo te ceste se zlasti prizadevata zvezni deželi Salzburg in Koroška, močno pa se zanjo zanimajo tudi Bavarska, Furlanija-Juljska krajina in Slovenija. Gradila jo bo posebna družba, v kateri je republika Avstrija zastopana s 60 %, Salzburška in Koroška pa vsaka s 20 %. Pričetek gradnje bi bil mogoč že prihodnjo pomlad. Cesto mislijo graditi 7 do 8 let in bo stala okoli 6 milijard šilingov. Na dolžini 172 kilometrov med Salzburgom in Beljakom bo imela 17 kilometrov predorov in 8 kilometrov velikih mostov. Najdražji bo tunel skozi Katschberg, ki ga bo cesta na salzburški strani dosegla po dolini Salzacha, po zgornji dolini Zederhausa in zgornji dolini Mure. Na koroški strani bo cesta tekla od Rennwega preko Gmünda do Spittala, od tam pa po Dravski dolini do Beljaka, kjer se bo spojila z avtocesto Dunaj—Trbiž.

Pivo se bo podražilo

Avstrijske pivovarne so sporočile, da hočejo zaradi podražilive ječmena podražiti pivo za 18 grošev pri litru. Ker se ta podražitev nanaša na grošistično ceno, bo potrošniška cena narasla za 30 grošev pri litru. Pri tem je med drugim tudi zanimivo da sodimo Avstriji med največje prijatelje piva. Lani so avstrijske pivovarne postavile na trg 7.412.851 hektolitrov piva, kar je za 5,2 odstotka več kot leta 1966. S tem je potrošnja na prebivalca že presegla 100 litrov na leto. Skoraj štirilinske pive gre v promet v steklenicah in le ena petina v sodčkih. Avstrijske pivovarne zatrjujejo, da ima Avstrija najcenejše pivo v Evropi.

Wüstenrot je dodelila spet 1,1 milijarde šilingov

Gradbena hranilnica Wüstenrot je pri letošnji četrti dodelitvi svojim članom dodelila pogodbeni znesek 300.167.000 šilingov. S tem je letošnji znesek dodelitev narasel na 1.125,9 milijona šilingov. Ta znesek je bil razdeljen na 7.960 pogodbenih varčevalcev. Z njeno pomočjo je bilo do 30. septembra zgrajenih 35.081 lastnih domov. Istočasno poroča, da je letos zanimanje za gradbeno varčevanje nazadovalo. Število sklenjenih pogodb je nazadovalo za 4,7 odstotka, pogodbeni vsota pa za 2 odstotka.

RADIO PROGRAM

AVSTRIJA I. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.30, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 5.30 Pozdrav — 5.33 Dobro jutro — 6.12 Jutranji ritem — 7.10 Včeraj zvečer v svetu — 8.10 Jutranja glasba — 8.45 Dobrejši glas — 11.30 Roman — 12.00 Opoldanski zvonovi — 13.30 Slavni dirigenti, slavni orkestri — 14.45 Mednarodne gospodarske vesti — 15.00 Več učenja, več znanja — 15.45 Koncertna ura — 16.30 Majhne dragocenosti — 17.10 Kulturna poročila — 18.00 Mladinska redakcija — 18.30 Pregled večernega sporeda — 22.10 Sport z vsega sveta.

Sobota, 18. 11.: 6.05 Govori Fritz Schilling — 6.09 Pet minut agrarne politike — 9.05 Nasmeh spada k dobremu vedenju — 13.30 Tehnični razgledi — 13.45 Iz opernega sveta — 14.30 Literarna delavnica — 15.00 Orkestralni koncert — 18.00 Evropa poje — 19.45 Hömbergov kaledon — 20.00 200 let rojstva Andreasa Hoferja — 21.00 Sedaj ima ljuba duša mir, slušna igra.

Nedelja, 19. 11.: 7.05 Favoriti popevk — 8.05 Ogledalo tiska — 8.15 Lepa umetnost — 9.10 Nedeljska satirična oddaja — 11.15 Orkestralni koncert — 12.00 Stopenjaletnica akademije za glasbo in upodabljalno umetnost — 13.30 Stališče — 13.45 Operni koncert — 14.30 Štirideset dni Muse Dagha, roman — 15.00 Popoldanski koncert — 16.30 Križem po svetu, križem skozi čas — 17.05 Znameniti znanstveniki — 17.45 Kako nastanejo knjige — 18.00 Veselo prepevanje — 19.10 Majstri tričetrtinskega takt — 20.00 Kuna zlatca, glasbena frivolnost — 21.00 Pripovedka Ephraima Kishona.

Ponedeljek, 20. 11.: 6.05 Odkrito povedano — 16.45 Tri balade — 17.15 Knjiga tedna — 20.00 Evropski koncert — 21.00 Argumenti — 21.30 O tem lahko govorimo.

Torek, 21. 11.: 6.05 Preden odidele — 6.09 Kratko in jedrnat — 16.45 Ode in pesmi — 17.15 Levičniki, pripovedka — 17.30 Znanje časa — 20.00 Spectrum Austriac — 21.00 Robert Stolz dirigira.

Sreda, 22. 11.: 6.05 Odkrito povedano — 16.45 Šest pesmi Josepha Marxa — 17.15 Pesmi malopridneža — 17.30 Iz raziskovalnega dela naših visokih šol — 20.00 Teden sodobne avstrijske glasbe.

Četrtek, 23. 11.: 6.05 Preden odidele — 6.09 Oddaja delavske zbornice — 16.45 Pesmi Josepha Haydna — 17.15 Razmišljanje o romanu Voja in mir — 17.30 Iz raziskovalnega dela naših visokih šol — 20.00 Za in proti — 21.00 Dva krat dva je pet — 21.30 Nedeljski pesniki.

Regionalni program

Poročila: 5.00, 5.50, 6.30, 7.45, 10.00, 12.45, 17.00, 19.10, 20.00, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 5.45 Kmetijska oddaja — 6.25 Jutranja razmišljanja — 6.50 Jutranja telovadba — 8.10 Gospodarska oddaja — 8.20 Glasba zale — 9.00 Šolska oddaja — 10.05 Šolska oddaja — 11.30 Kmetijska oddaja — 11.45 Za avtomobiliste — 12.00 Opoldanski zvonovi — 13.10 Objave, pregled sporeda — 13.25 Opoldanski koncert — 14.15 Slovenska oddaja — 15.00 Komarna glasba — 16.00 Po željah — 18.15 Gledala na pihala — 18.30 Odmev časa — 18.55 Lahko noč za otroke — 19.00 Sport — 19.57 Pregled sporeda — 23.10 Ogledalo poročil.

Petek, 24. 11.: 6.05 Nihče ne bo zmagal — 6.09 Oddaja delavske zbornice — 16.45 Balade — 17.15 Šol leti smrti Augusta Rodina — 17.30 Mednarodna radijska univerza — 20.00 Izanagi in Izanami — 21.15 Glasbene šarade.

Sobota, 18. 11.: 7.55 Domači vrt — 11.00 Naša lepa domovina — 14.20 Pihalna glasba — 15.00 Človek kot ti in jaz, roman — 15.30 Koncert po željah — 17.10 Delopust s pihalno glasbo — 18.00 Ženska oddaja — 18.15 Glasba za delopust — 20.10 Martinovanje — 22.10 Plesna glasba po naročilu.

Nedelja, 19. 11.: 8.05 Kmetijska oddaja — 8.15 Kaj je novega — 9.00 Priključena melodije — 10.30 Prisilna laž, pripovedka — 11.00 Opoldanski koncert iz Salzburga — 12.03 Za avtomobiliste — 13.10 Ogledalo mestnega gledališča — 13.25 Vedro in veselo — 13.45 Iz domačih krajev — 14.30 Koncert po željah — 16.00 Thürinška deželna grofica — 17.05 Čaj ob pelih — 18.00 Ogledalo koroškega tiska — 18.20 Kulturnopolitične perspektive — 18.30 Koroški portret — 18.45 Pridite in poihte — 19.00 Nedeljski šport — 20.10 Pogovor z Wernerjem Finckom — 20.40 Iz operet in musicalov.

Ponedeljek, 20. 11.: 8.30 Štirideset dni Muse Dagha, roman — 11.00 Iz pasmarice kmečkega dekleta — 13.45 Knjige za božično darilo — 14.00 Ženska oddaja — 15.30 Otroška ura — 17.10 Ameriška glasba — 18.15 Koroški visokošolski tedni — 19.30 XY ve vse — 20.10 Udeležene, slušna igra — 21.30 V snežnem ritmu.

Torek, 21. 11.: 9.30 Zabavna glasba — 11.00 Fantje zaigrajte — 14.00 Knjiga za božično darilo — 15.30 Koroška damača obrt — 15.45 Koroški knjižni kotiček — 17.10 Hladna plošča toplo servirana — 18.00 Vsakdanji problemi pod lečo — 19.30 Hit zvezde sveta — 20.10 150 let akademije za glasbo in upodabljalno umetnost.

Sreda, 22. 11.: 9.30 Poročila iz umetnosti in znanosti — 9.45 Dekle, zakaj se tako držiš — 11.00 Križem krazem po Vararbergu — 13.45 Knjige za božično darilo — 15.30 Otroška ura in otroška telovadba — 17.10 Stari plasi pripovedujejo zgodovino — 20.10 Zabavna glasba — 21.00 Za prijatelje gora — 21.15 Ribička ob Bodenskem jezeru.

Četrtek, 23. 11.: 9.30 PH moli kajčici — 11.00 Stare dunajske legende — 15.30 Više ne gre, satira — 15.45 Koroški avtorji — 17.10 Mixed pickles z glasbo — 18.00 Delavska oddaja — 18.15 Koroške pihalne godbe — 19.30 XY ve vse — 20.10 Ah, zanimivo — 21.00 Zveneca alpska dežela.

Petek, 24. 11.: 9.30 Španska ljudska glasba — 11.00 Ljudska glasba — 13.45 Knjige za božično darilo — 14.00 Koroška domovinska kronika — 15.30 Mladinska glasba — 17.10 Z glasbo v konec tedna — 18.00 Kulturni razgledi — 20.10 Zveneci pri — 21.00 Operni koncert.

PEČI in STEDILNIKI v največji izbiri

Podjunska trgovska družba
bratje Rutar & Co.

Dobrota vas - Eberndorf
A 9141 tel. (0-42-36) 281

Slovenske oddaje

Sobota, 18. 11.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca — 14.00 Rok Klopčič igra slovenske skladbe za violino in klavir.

Nedelja, 19. 11.: 7.30 Duhovni nagovor — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 20. 11.: 14.15 Poročila, objave, pregled sporeda — Za našo vas — Kaj pravi živinozdravnik — 18.00 Dober večer našim malim poslušalcem.

Torek, 21. 11.: 14.15 Poročila, objave — Športni mozaike — Koroški kulturni pregled.

Sreda, 22. 11.: 14.15 Poročila, objave — Kar želite, zaigramo.

Četrtek, 23. 11.: 14.15 Poročila, objave — Slovenska narodna in zborovska glasba.

Petek, 24. 11.: 14.15 Poročila, objave — Od petka do petka — Domača posmi in viže.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.30 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.30, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 5.30 Svetujemo vam — 6.00 Napotki za turiste — 6.50 Danes za vas — 7.00 Telosna vzgoja — 8.00 Pregled sporeda — 10.15 Pri vas doma — 11.00 Turistični napotki — 12.00 Na današnji dan — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.00 Prireditelje dneva in pregled sporeda — 13.10 Obvestila — 13.30 Priporočajo vam — 15.00 Komentarji — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 19.00 Lahko noč, otroci — 19.10 Obvestila — 19.15 Glasbene razglednice — 22.00 Pregled sporeda za naslednji dan — 23.05 Literarni nokturno.

Sobota, 18. 11.: 8.08 Glasbena matineja — 9.45 Iz albuma skladb za mladino — 11.15 Kar po domače — 12.10 Odmevi iz mediterana — 12.40 Popevke iz studia 14 — 14.05 Od melodije do melodije — 15.45 Molitev za plice, podlistek — 17.35 Igramo beat — 18.15 Pravkar prispelo — 18.50 S knjižnega trga — 19.15 Orkester Kokie Freeman in Dean Francani — 20.00 Revijski in plesni orkester RTV Ljubljana — 20.30 Most, zabavna igra — 22.10 Oddaja za našo izseljenost.

Nedelja, 19. 11.: 7.30 Za kmetijske proizvajalce — 8.05 Kot krugeljčkova cingljanje, otroška igra — 9.05 Voščila — 10.05 Še pametni, lovarji — 10.45 Nedeljski mozaike lepih melodij — 12.10 Voščila — 13.40 Operetne melodije — 13.40 Nedeljska reportaža — 14.30 Humoreska tedna — 15.05 Nedeljsko športno popoldne — 17.05 Arje iz italijanskih oper — 17.30 Deset dni, ki so pretresli svet, radijska igra — 18.40 Nekaj skladb Friderika Chopina — 19.15 Orkester Ray Conniff — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.15 Srečadnji večer.

Ponedeljek, 20. 11.: 8.08 Glasbena matineja — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.45 Mladinski pevski festival 1967 — 11.15 Cocktail melodij in plesnih zvokov — 12.10 Lisztova skladba — 12.40 Lovske pesmi — 14.35 Voščila — 15.40 Ženski in moški zbor France Prešeren iz Kranja — 7.05 Operni koncert — 18.15 Signali — 18.35 Mladinska oddaja — 19.15 Melodije Latinske Amerike — 20.00 Koncert zbora in orkestra Slovenske filharmonije.

Torek, 21. 11.: 8.08 Iz Mozartovih oper — 9.40 Cicibanov svet — 11.15 V ritmu današnjih dni — 12.10 Na domači grudi — 12.40 Pihalni orkestri — 14.05 Pet minut za nova pesmice — 14.25 Mali koncert lahke glasbe — 15.40 V tokre nasvidenje — 17.05 Simfonični orkester RTV Ljubljana — 18.15 Zborovska skladbe Danila Bučarja — 18.45 Pola sodobne medicine — 19.15 Poja Los Paraguayos — 20.00 Pesem o Luzitanskem strašilu, premiera — 20.55 Pesem gadol.

Sreda, 22. 11.: 8.08 Glasbena matineja — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.45 Mali Mirko hodi v glasbeno šolo, glasbena pravljica — 11.15 Slovenske narodne — 12.10 Med romantičnimi overturami — 12.40 Operetni napetvi — 14.05 Igramo za razvedrilo — 14.35 Voščila — 15.45 Prvo srečanje z M. Lowijem, podlistek — 17.05 Mladina sebi in vam — 18.15 Odkoščena deska — 18.40 Naš razgovor — 19.15 S plesnim orkestrom RTV Ljubljana — 20.00 Faust, opera.

Četrtek, 23. 11.: 8.08 Operna matineja — 9.25 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 11.15 Zabavne melodije — 12.10 Odlomki iz opere Zrinski — 12.40 Pihalna godba — 14.05 Izbrali smo vam — 15.40 Klarinetisti Miha Gunzek — 17.05 Četrtekov simfonični koncert — 18.15 Turistična oddaja — 18.45 Jezikovni pogovori — 19.15 Godala v ritmu — 20.00 Četrtekov večer — 21.00 Literarni večer.

Petek, 24. 11.: 8.08 Koncertna matineja — 8.55 Pionirski tednik — 11.15 Tisoč pisanih taktov — 12.10 Malo glasbene romantike — 12.40 Čez hrib in dol — 14.05 Veliki valčki in overture — 14.35 Voščila — 15.45 Kulturni glasbus — 17.05 Človek in zdravje — 18.15 Zvočni razgledi — 18.45 Na mednarodnih križpotjih — 19.15 Plesni zvoki — 20.00 Koncert Slovenskega okleta — 20.30 Dobimo se ob isti uri — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih.

TELEVIZIJA

AVSTRIJA

Sobota, 18. 11.: 16.15 Poročila — 16.20 Čuda živalskega sveta — 16.50 Kaj lahko postanem — 17.20 Šah za vse — 17.40 Plesna šola — 18.40 Olimpijsko mesto Mexico — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Pojača in zveneca Avstrija — 21.25 Športni dnevniki — 22.10 Vsaka krogla zadena.

Nedelja, 19. 11.: 15.20 Poročila — 15.35 Športna reportaža — 16.35 Za otroke pod 6 let — 16.55 Svet mladine — 17.25 Stališče — 18.00 Pustolovski dobrota vojaka Švejk — 18.30 Može in slabosti — 19.00 Čas v sliki — 20.15 Žena v zlatem Cadilacu, komedija — 21.50 Koncert dunajskih filharmonikov.

Ponedeljek, 20. 11.: 18.00 Francoščina — 18.30 Nočni kurir javlja — 19.00 Londonski dnevnik — 19.30 Čas v sliki — 20.15 77-Sunset-Strip — 21.00 Poštni predal 7000 — 21.10 Telešport — 22.30 O televiziji, uboga televizija.

Torek, 21. 11.: 18.00 Angleščina — 18.30 Tako živijo v Nemčiji — 19.00 Avstrijska podoba — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Horizontali — 21.00 Falstaff, opera.

Sreda, 22. 11.: 10.00 Kaj lahko postanem — 11.00 77-Sunset-Strip — 11.45 Telešport — 17.00 Poročila — 17.03 Pavliha — 17.35 Lassie — 18.00 Televizijska kuhinja — 18.30 Aktualna kultura — 19.10 Mathias Wiemann pripoveduje — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Za poljublanje pramlad — 21.45 200 let rojstva Andreasa Hoferja.

Četrtek, 23. 11.: 11.00 Mostovi do človeka — 18.00 Italijansčina — 18.30 Ljubljenci naših staršev — 19.00 Športni kaledoskop — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Pisani trak — 21.20 Tiskovni studij.

Petek, 24. 11.: 10.00 Šolska oddaja — 11.15 Za poljublanje pramlad — 18.00 Francoščina — 18.30 Tako živimo v Avstriji — 19.00 Človek v prostoru — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Dober tek — 21.30 Jour Fix — 22.50 Na obeh frontah.

NOVICE IZ

SLOVENIJE

Vlomilci v cerkve so prihajali iz Avstrije

Jugoslovanski varnostni organi so bili že nekaj časa na sledi skupini, ki je že mesece po cerkvah Slovenije kradla kipe svetnikov. Končno so varnostni organi Maribora v sodelovanju z varnostnimi organi Graza odkrili, da je ta skupina prihajala v Slovenijo iz Avstrije. Od nje je bil kolovodja, 24 letni Gerhard Koch, aretiran v Mariboru, medtem ko je graška policija enega od njegovih pajdašev odkrila v graških zaporih v osebi 31 letnega Hermanna Zdraskyerja, ki je tam preživel kazni zaradi drugega prekrška. Tretji v skupini pa je bil 22 letni Siegfried Bucher. Ugotovljeno je bilo, da je skupina po cerkvah v Sloveniji pokradla 53 kipov in jih pod pretvezo »karamboliranih« avtomobilov spravila čez jugoslovansko-avstrijsko mejo. Prodajala jih je stariinarnam na Dunaju in v Linzu. Da je pri tem »dobro zaslužila«, sledi že iz tega, da je Koch svojima pajdašema za »pomoč« plačal po 60.000 šilingov.

60 letnica predsednika Planinske zveze Slovenije

Pred kratkim je predsednik Planinske zveze Slovenije, dr. Miha Potočnik praznoval svojo šestdesetletnico. Ker se je na dan praznovanja mudil v pogorju Pamiar na kitajski meji, so slovenski planinci njegov jubilej počastili šele 4. novembra, ko so se zbrali k tovariškemu srečanju zastopniki planinske zveze Slovenije ter Slovenskih planinskih društev iz Trsta, Gorice in Celovca. Predsednik Slovenskega planinskega društva Lubo Urbajs je jubilaru kot darilo svojega društva izročil sliko Baškega jezera z Jeko v ozadju.

Prvi vlak je prispel v Koper

Gospodarsko in turistično pomembna železniška proga Prešnica—Koper je zgotovljena. Včeraj je po njej vozil prvi vlak z dielsko vleko. Poskusne vožnje po tej progi bodo trajale do 2. decembra, ko bo proga slavnostno odprta in predana svojem namenu. Proga je dolga 32 kilometrov in je za slovensko gospodarstvo, zlasti pa za luko Koper največjega pomena. Urejena je tako, da bo od pomladi naprej zmogla transport 1.200.000 ton blaga na leto. Stala je 14 milijard starih dinarjev.

Šoštanj bo dobil drugo termoelektrarno

Energetsko gospodarstvo Slovenije se približuje realizaciji načrta gradnje druge termoelektrarne v Šoštanju. Pri projektu gre za elektrarno, katere zmogljivost bo mnogo večja od sedanje termoelektrarne. Sedanja elektrarna ima zmogljivost 105 megavatov, nova elektrarna pa bo imela agregat z zmogljivostjo 275 megavatov. Obratovala bo z lignitom iz bližnjega rudnika Velenje in bo bistveno izpopolnila oskrbo industrije v vzhodnem delu Slovenije z električno energijo.

NAJBOLJ ZANESLJIVO RASTOČA SADRNA DREVE-SCA NUDI DOMAČA DREVESNICA

MARKO POLZER, pd. LAZAR pri št. Vidu v Podjuni

Ribez, čeplja in maravelj polovična cena

JUGOSLAVIJA

Sobota, 18. 11.: 17.40 Vsako soboto — 17.55 Obzornik — 18.15 Ključek, tretji, mlad. igra — 19.15 Mošček, balet — 20.00 Dnevnik — 20.40 Ljubezen, oh ljubezen — 21.40 Nekaj novega, nekaj starega — 21.55 Serijski film.

Nedelja, 19. 11.: 9.25 Poročila — 9.30 Nedeljski vrtljak — 10.00 Kmetijska oddaja — 10.45 Ne črna, ne belo — 11.30 Film za otroke — 12.00 Nedeljska konferenca — 18.30 Karavana — 19.10 Serijski film — 20.00 Dnevnik — 20.50 Zabavno glasbena oddaja — 21.50 Portreti in srečanja.

Ponedeljek, 20. 11.: 10.35 Ruščina — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 15.45 Ruščina — 16.10 Angleščina — 17.00 Mali svet — 17.25 Risanke — 17.40 Kaj je, kje je, 17.55 Obzornik — 18.15 Lepe pesmi so prepevali — 18.45 Kuharski nasveti — 19.15 Tedenski športni pregled — 20.00 Dnevnik — 20.40 Blaž, igra — 21.40 Koncert ansambla Zagrebški solisti.

Torek, 21. 11.: 10.35 Angleščina — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 15.40 Angleščina — 18.25 Film za otroke — 18.35 Torkov večer — 18.50 Svet na zaslону — 19.30 Obzornik — 20.10 Celovečerni film — 21.40 Srečanje z umetnikom.

Sreda, 22. 11.: 17.05 Lutkovna igra — 17.25 Poljudno znanstveni film — 17.55 Obzornik — 18.15 Združenje radovednežev — 19.00 Reportaža — 20.00 Dnevnik — 20.40 V smeri križpotja — 21.40 Mednarodni jazz festival v Ljubljani.

Četrtek, 23. 11.: 10.35 Nemščina — 11.00 Osnova splošne izobrazbe — 15.45 Nemščina — 17.10 Vijavaja — ringaraja — 18.15 Po sledeh napredka — 18.35 Po izbiri — 19.00 Dežurna ulica — 20.00 Dnevnik — 20.30 Aktualni razgovori — 21.20 Opera.

Petek, 24. 11.: 11.00 Osnova splošne izobrazbe — 17.10 Vaša križanka — 17.55 Obzornik — 18.15 Glasbeni magazin — 19.05 Na sedmi stazi — 19.50 Človek in kultura — 20.00 Dnevnik — 20.40 Celovečerni film — 22.10 Slager sezona.